

MATTHÄUS PASSION *(semi-scenisch)*

LUTHERS BACH ENSEMBLE

kleinkoor, solisten & barokorkest o.l.v. **Marc Pantus** (regie & artistieke leiding)

Roder Jongenskoor | Nils Giebelhausen (Evangelist) | Berend Eijkhout (Christus)

Kristen Witmer (sopraan) | David van Laar (altus) | Olivier Kemler (tenor) | Drew Santini (bas)

**SMILDE
GRONINGEN
HARDERWIJK
DOESBURG
SNEEK**

DO 12 mrt 19:30

VR 13 mrt 19:30

ZA 14 mrt 19:30

ZO 15 mrt 15:00

DI 17 mrt 19:30

Koepelkerk

Martinikerk

Grote kerk

Martinikerk

Grote of Martinikerk

Dit programma is mede mogelijk gemaakt door:

RODE OF BURGERWEESHUIS

Julia Jan Wouters Stichting

GROTE KERK
HARDERWIJK

provincie Drenthe

Programma

Matthäus Passion (BWV 244) semi-scenisch

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Maker onbekend (Noord Nederland)

Voorwoord

Beste bezoeker,

Toen ik het verzoek kreeg van het Luthers Bach Ensemble om mijn encensering van de *Matthäuspassion* opnieuw in te studeren voor een nieuwe serie voorstellingen, heb ik de stoute schoenen aangetrokken en om een gunst gevraagd. Dat resulteerde in een uitgebreidere rol, waarbij ik nu behalve als regisseur ook als artistiek leider op de aftiteling sta.

Wat dat precies betekent is misschien een vraag voor u, maar voor mij betekent het dat ik mij nu ook onbeschroomd mag bemoeien met de muzikale aspecten van het werk, normaal gezien het domein van de dirigent. Het is altijd mijn wens geweest om het stuk te ontdoen van maniërisme en de macht der gewoonte. Die wens mag ik nu, dertig jaar na mijn eerste *Matthäus Passion* waarin ik de Christuspartij zong, uit laten komen. Daarvoor dank ik het Luthers Bach Ensemble zeer. Een van de aspecten is dat de musici en de zangers nog meer op elkaar aangewezen zullen zijn, ik zal hand- en spandiensten verlenen waar nodig tijdens de uitvoeringen, maar ben expliciet geen dirigent. Het mooie aan deze uitvoering is dat iedereen in hetzelfde schuitje zit, omdat iedereen, publiek en uitvoerders, er hetzelfde uitzien. En nu zitten we nog meer samen, op elkaar aangewezen, in dat schuitje. Jaren geleden, toen we deze semi-scenische versie voor het eerst maakten, konden we niet vermoeden dat we nu in een tijd leven waarin oorlogsdreiging en allerlei conflicten en bedreigingen deel van ons dagelijks leven zouden uitmaken. Dan heeft het misschien nu nog meer zin om dit stuk, deze staalkaart van menselijke emoties, die ons zoveel leert over onze omgang met tegenslag en verdriet, te ondergaan.

Ik wens u veel genoegen.

Marc Pantus

TOELICHTING OP DE SCENISCHE UITVOERING VAN DE MATTHÄUS PASSION DOOR REGISSEUR MARC PANTUS

Enkele jaren geleden was ik in Jeruzalem en lopend door de oude stad ontkom je er niet aan de zogenaamde Via Dolorosa te bewandelen. Naar verluidt is het de weg die Christus op Goede Vrijdag heeft afgelegd toen hij met het kruis op zijn schouders zijn kruisiging tegemoet ging. Als er één ding is dat in het oog springt, is het het overdreven gewicht van de bijzaken in de kennelijke geloofsbeleving van de christenen die deze plekken opzoeken.

In plaats van inzicht in de boodschap van het hele verhaal doet men zich tegoed aan een rijk gevulde tafel met evenzovele lekkernijen uit de reli-keuken. Hier stond Veronica, hier kreeg hij de doornenkroon op zijn hoofd en daar stond het kruis, of nee toch daar, of misschien ook niet en daar is ie begraven. Verderop in de stad is de plek waar de Hemelvaart moet hebben plaatsgevonden, inclusief voetafdruk in het hardsteen.

Het moet veelal giswerk naar historische plekken zijn geweest, en lijkt meer op reclame dan op iets dat met religie te maken heeft. De kerken die over de vermeende plekken zijn gebouwd, zijn vrijwel zonder uitzondering gevuld met wansmakelijke schilderwerken en kunstwerken, die tot de dag van vandaag worden vervangen door nieuwere en meestal nog afzichtelijkere artefacten. Het goede nieuws is dat het hier om levende religie en geloofsbeleving gaat. Het slechte nieuws is wat mij betreft dat de bijzaken het hebben gewonnen van de hoofdzaak, net zoals in het geval van Anne Frank, waar de persoon belangrijker lijkt te zijn geworden dan haar verhaal als aanleiding te nemen om stil te staan bij zes miljoen vermoorde joden.

Dit zijn zeer grote woorden ter inleiding om te spreken over iets onschuldigs als de uitvoeringspraktijk van de Matthäus Passion in Nederland, ik weet het.

Het aantal uitvoeringen en bezoekers van de Matthäus in ons land grenst aan massahysterie. Het stuk is bovendien inmiddels totaal losgezongen van zijn kern en oorsprong. De jaarlijkse gang naar de Matthäus is een ritueel geworden voor veel mensen, die het stuk vrijwel allemaal uit het hoofd mee kunnen zingen.

Ook de wijze van uitvoeren is onder invloed van enkele dominante stromingen vastgeklonken in dogmatische tempi en tekstinterpretaties, al dan niet uit naam van historisch bronnenonderzoek. Het stuk is een litanie geworden, een rituele bezwering op muziek waarbij de levende muzikale taal is vervangen door zich herhalende, bezwerende formules.

Bach heeft zijn eigen uitvoeringspraktijk gekregen die ver af staat van wat in de eerste helft van de 18de eeuw gebruikelijk was. Ik heb wel eens gezegd: als je van een cantate of een Passion van Bach de tekst in het Italiaans zou vertalen, en als componist Händel zou vermelden, dan zouden dezelfde noten totaal anders uitgevoerd worden. Dit alles is te wijten aan de heiligverklaring van Bach en zijn Matthäus Passion.

Ik hoef hier niet te schrijven dat de muziek van Bach superieur is, dat is algemeen bekend en ik heb niet de behoefte daaraan te tornen. Waar ik wel aan wil tornen is aan de eerdergenoemde sjabloon-uitvoeringen van de Matthäus. Hier kom ik terug bij het begin van mijn betoog, waarbij de hoofdzaak, de mededeling van Bach, is verdrongen door bijzaken als tempo, frasering, articulatie en meer van die in onze tijd als gouden kalveren aanbeden dingen, waarmee elke discussie de das om wordt gedaan.

In mijn enscenering ga ik uit van niets. Er is geen decor, er zijn geen kostuums, nauwelijks rekwisieten en er is geen vaste rolverdeling. Er is alleen het simpelste licht, net genoeg om het gebodene zichtbaar te maken. Wat overblijft, is een zo helder mogelijk skelet van het stuk, waarin de muziek zijn dienende rol terugkrijgt.

De Matthäus kent drie lagen:

- laag 1 - de evangelietekst - het relaas verteld door iemand die er bij was, in pakweg 33 na Chr.
- laag 2 - de aria's - details uit het gruwelijke verhaal verklaard voor en door 18de-eeuwse gelovigen.
- laag 3 - de koralen - hyper-individuele en tegelijkertijd eensgezinde volkszangen met persoonlijke inzichten naar aanleiding van het vertelde verhaal. Deze laag speelt zich af in het heden.

In mijn enscenering doet - met uitzondering van de evangelist en de Christusfiguur - iedereen alles. De koren bestaan voor een deel uit de solisten die ook aria's en duetten zingen. Het gevolg is dat iedereen voortdurend moet schakelen tussen de personages die ze gedurende het stuk zijn. Nu is men het volk in het jaar 33, dan weer een kleine groep apostelen, dan weer (in het geval van de kleinere rollen) een hogepriester of een enkele specifieke apostel. Mijn doel is om via het intense begrip van de muzikale en literaire tekst van de Matthäus het stuk te ontdoen van zijn sacrosancte aureool, wat voorkomt dat mensen in het nu, wij allen dus, op dit moment iets kunnen meemaken. Er moet voor gezorgd worden dat het stuk nu, op dit moment, voor ons iets te betekenen heeft.

De scenische middelen zijn daarbij beperkt en subtiel. Veel van de dingen waar we aan werken, zullen door een deel van het publiek misschien niet eens worden opgemerkt. Mijn werk bestaat er voor een deel uit om de gebruikelijke zaken te organiseren. De dienstregeling van de voorstelling zal ik maar zeggen. Dit is het minst interessant, maar moet gebeuren want de spelers moeten weten wat er te doen is, zeker met de beperkte tijd die ons op elke speelplek is gegund om de voorstelling aan te passen aan de plek.

Vervolgens ga ik aan de slag met de aria's. Wat zing je, voor wie zing je en wat vinden die mensen daarvan. Alle aria's bij Bach verkondigen een heilsboodschap. Het is vrijwel altijd een positieve mededeling die gedaan wordt: het kruis is daadwerkelijke zoet en de gifbeker is niet bitter, integendeel. Deze eenvoudige vergelijkingen zijn exemplarisch voor de teksten van het zogenaamde piëtisme, de religieuze stroming waartoe Bach en zijn oratoria behoren.

De koren vormen soms letterlijk het publiek waar de zanger/es voor zingt. Zij fungeren als de te overtuigen achttiende-eeuwers die zich, toen net als nu, niet kunnen voorstellen dat iemand dat kruis zoet noemt of de gifbeker graag wil leegdrinken. Maar de aria-zanger/es kent het einde van het verhaal inclusief de opstanding uit de dood, en kan zodoende de nog onwetende luisteraars, die primair reageren op zaken als pijn, dood en lijden, overtuigen dat deze gruwelijke vrijdag inderdaad een Goede Vrijdag is. Soms doet een achttiende-eeuwse aria-vertolker een poging de mensen in het jaar 33 tot andere gedachten te brengen. De alt probeert bijna hysterisch huilend een tijd van ruim 1700 jaar te overbruggen om tegen beter weten in de beulen van Christus met hun zweepen en stokken aan te spreken op hun gedrag. Dat dat niet lukt, is een gegeven, en het toont aan dat er tussen de drie lagen niet of nauwelijks interactie is. In ieder geval is er sprake van eenrichtingsverkeer: de achttiende-eeuwer spreekt wel met de mensen uit de eerste eeuw, maar er is geen antwoord.

De derde laag reageert zowel op de aria's als op de evangelietekst. Oorspronkelijk was deze laag van koralen bedoeld als volkszang in de kerk. Bij Bach zijn de koralen dermate uitgewerkt dat het meer een luisterafspraak is dan dat de moeilijke en soms erg hoge partijen daadwerkelijk door de gemeente werden meegezongen. Dit neemt niet weg dat in de koralen vaak sprake is van een nieuw of belangrijk inzicht bij de luisteraar. Op de vraag wie Jezus zal verraden, antwoorden de discipelen eerst met een eigen vraag 'Ben ik het?'; maar de gemeente weet het beter: 'Ik ben het, ik moet boete doen.' Een duidelijker voorbeeld van het hyperindividuele aspect van deze laag kan ik niet verzinnen.

Maar hoe ziet dat er dan uit? Mijn overtuiging is dat mensen die een juiste gedachte hebben dat in hun motoriek direct laten zien. Het is niet of nauwelijks nodig voor een regisseur om bewegingen vast te leggen als hij er in slaagt om de onderliggende gedachte in de hoofden van zijn acteurs te laten opbloeien.

Natuurlijk zijn er groepsbewegingen, en natuurlijk hebben we te maken met de eenvoudige problematiek van op- en afgangen en alles wat daar mee te maken heeft. Maar juist in de persoonlijke omgang met de inhoud van het verhaal, in globale zin maar vooral in zeer specifieke zin als het gaat om de echte betekenis van de teksten, doet het wonderen als de zanger niet alleen zijn best doet op de noten, maar de tekst een evenredig deel van zijn aandacht geeft. De tekst is natuurlijk uitgecomponeerd, maar ik ben ervan overtuigd dat Bach ervanuit ging dat de zanger zich telkens opnieuw met de tekst als volwaardige pijler van de muzikale boodschap zou verhouden.

In mijn enscenering draagt iedereen zijn gewone dagelijkse kleren. Daarmee wil ik geen soort achterhaalde concertpraktijkrebel zijn. Nee, het gaat mij erom dat de uitvoerders zich niet onderscheiden van het publiek. Het publiek moet namelijk net zo goed als de zangers en de spelers meegaan in de gedachtegang en het lijdensverhaal.

Uiteindelijk zitten we er dan allemaal op dezelfde manier in, en wordt het verhaal een gemeenschappelijk verhaal. Geen litanie met bezwerende teksten die mee gepreveld kunnen worden als gebeden in de hoogmis van de Bachverering, maar relevante gedachten en overwegingen die voor ons in het nu een betekenis hebben.

Het LBE tijdens de uitvoering van de MP in 2023 in de Akerk van Groningen

Teksten & vertalingen

Matthäus Passion BWV 244

Erster Teil

1 koor (i,ii)

Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen,
sehst – Wen? – den Bräutigam,
sehst ihn – Wie? – als wie ein Lamm!

**O Lamm Gottes, unschuldig
am Stamm des Kreuzes geschlachtet,**

Sehet, – Was? – seht die Geduld,
**allzeit erfunden geduldig,
wiewohl du warest verachtet.**

sehst – Wohin? – auf unsre Schuld;

**All Sünd hast du getragen,
sonst müßten wir verzagen.**

sehst ihn aus Lieb und Huld
Holz zum Kreuze selber tragen!

Erbarm dich unser, o Jesu!

2 Evangelist (i)

Da Jesus diese Rede vollendet hatte,
sprach er zu seinen Jüngern:

Jezus (i)

Ihr wisset, daß nach zweien Tagen Ostern
wird, und des Menschen Sohn wird überantwortet
werden, daß er gekreuzigt werde.

3 koraal

**Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen,
daß man ein solch scharf Urteil hat
gesprochen?**

**Was ist die Schuld, in was
für Missetaten bist du geraten?**

4 a Evangelist

Da versammelten sich die Hohenpriester und
Schriftgelehrten und die Ältesten im Volk in
dem Palast des Hohenpriesters, der da hieß
Kaiphas, und hielten Rat, wie sie Jesum mit
Listen griffen und töteten. Sie sprachen aber:

Eerste deel

Komst, o dochters, sta mij bij in mijn klacht,
ziet – Wie? – de Bruidegom,
ziet hem – Hoe? – als een lam

**O Lam van God, onschuldig
geslacht aan 't kruis der schande,**

ziet – Wat? – ziet zijn geduld,
**te allen tijd geduldig,
bereid ten offerande.**

ziet – Waarheen? – op onze schuld;

**Gij hebt de schuld gedragen,
nu is de dood verslagen.**

ziet hem uit liefde en genade
zelf zijn kruishout dragen.

Erbarm U onzer, o Jezus!

Toen Jezus deze laatste rede had
uitgesproken,
zei hij tegen zijn leerlingen:

‘Over twee dagen is het, zoals jullie weten,
Pesach. Dan wordt de Mensenzoon
uitgeleverd om gekruisigd te worden.’

**Noem de overtreding mij, die Gij begaan
hebt, het kwaad, gekruiste Heer, dat Gij
gedaan hebt, waaraan uw volk U schuldig
heeft bevonden, noem mij uw zonden.**

Ondertussen kwamen de hogepriesters en de
oudsten van het volk bijeen in het paleis van
de hogepriester Kajafas. Daar beraamden ze
het plan om Jezus door middel van een list
gevangen te nemen en hem te doden.

4 b koor (i,ii)

Ja nicht auf das Fest, auf daß nicht ein Aufruhr werde im Volk.

4 c Evangelist

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause Simonis des Aussätzigen, trat zu ihm ein Weib, die hatte ein Glas mit köstlichem Wasser und goß es auf sein Haupt, da er zu Tische saß. Da das seine Jünger sahen, wurden sie unwillig und sprachen:

4 d koor (i)

Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser hätte mögen teuer verkauft und den Armen gegeben werden.

4 e Evangelist

Da das Jesus merket, sprach er zu ihnen:

Jezus

Was bekümmert ihr das Weib? Sie hat ein gut Werk an mir getan. Ihr habet allezeit Armen bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit. Daß sie dies Wasser hat auf meinen Leib gegossen, hat sie getan, daß man mich begraben wird. Wahrlich, ich sage euch: Wo dies Evangelium geprediget wird in der ganzen Welt, da wird man auch sagen zu ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.

5 recitatief – alt (i)

Du lieber Heiland du,
wenn deine Jünger töricht streiten,
daß dieses fromme Weib
mit Salben deinen Leib
zum Grabe will bereiten,
so lasse mir inzwischen zu,
von meiner Augen Tränenflüssen
ein Wasser auf dein Haupt zu gießen!

6 aria – alt, 2 traverso's (i)

Buß und Reu
knirscht das Sündenherz entzwei,
daß die Tropfen meiner Zähnen
angenehme Spezerei,
treuer Jesu, dir gebären.

‘Maar niet op het feest,’ zeiden ze, ‘want dan komt het volk in opstand.’

Toen Jezus in Betanië in het huis van Simon – degene die aan huidvraat had geleden – aanlag voor een maaltijd, kwam er een vrouw naar hem toe. Ze had een albasten flesje met zeer kostbare olie bij zich en goot die uit over zijn hoofd. De leerlingen ergerden zich toen ze dit zagen en zeiden:

‘Wat een verspilling! Die olie had immers duur verkocht kunnen worden, dan hadden we het geld aan de armen kunnen geven.’

Jezus hoorde het en zei:

‘Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Zij heeft iets goeds voor mij gedaan. Want de armen zijn altijd bij jullie, maar ik zal niet altijd bij jullie zijn. Door die olie over mij uit te gieten, heeft ze mijn lichaam voorbereid op het graf. Ik verzeker jullie: waar ook ter wereld het goede nieuws verkondigd zal worden, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan.’

O Heiland, mijn geliefde,
sta mij toe – terwijl uw leerlingen onzinnig redetwisten omdat deze vrome vrouw uw lichaam met kostbare olie voor het graf bereiden zou – dat ik in die tijd de tranen van mijn ogen als geurige olie op uw hoofd vergieten mag.

Boete en berouw
verbrijzelen 't zondig hart in stukken,
moge de tranen van mijn ogen
voor u, getrouwe Jezus,
als geurige olie zijn.

7 Evangelist

Da ging hin der Zwölfen einer, mit Namen Judas Ischarioth, zu den Hohenpriestern und sprach:

Judas (i)

Was wollt ihr mir geben? Ich will ihn euch verraten.

Evangelist

Und sie boten ihm dreißig Silberlinge. Und von dem an suchte er Gelegenheit, daß er ihn verriete.

8 aria – sopraan (ii)

Blute nur, du liebes Herz!
Ach! ein Kind, das du erzogen,
das an deiner Brust gesogen,
droht den Pfleger zu ermorden,
denn es ist zur Schlange worden.

9a Evangelist

Aber am ersten Tage der süßen Brot traten die Jünger zu Jesu und sprachen zu ihm:

9b koor (i)

Wo willst du, daß wir dir bereiten, das Osterlamm zu essen?

9c Evangelist

Er sprach:

Jezus

Gehet hin in die Stadt zu einem und sprecht zu ihm: Der Meister laßt dir sagen: Meine Zeit ist hier, ich will bei dir die Ostern halten mit meinen Jüngern.

Evangelist

Und die Jünger taten, wie ihnen Jesus befohlen hatte, und bereiteten das Osterlamm. Und am Abend setzte er sich zu Tische mit den Zwölfen. Und da sie aßen, sprach er:

Jezus

Wahrlich, ich sage euch: Einer unter euch wird mich verraten.

Daarop ging een van de twaalf, die met de naam Judas Iskariot, naar de hogepriesters en zei:

‘Wat krijg ik van u als ik hem aan u uitlever?’

Ze betaalden hem dertig zilverstukken. Vanaf dat moment zocht hij een gunstige gelegenheid om hem uit te leveren.

Verdrink in diep verdriet, o hart bemind!
Ach, een kind dat gij hebt grootgebracht,
dat zich laafde aan uw borst,
dreigt zijn hoeder te vermoorden,
want het is tot slang geworden.

Op de eerste dag van het feest van het Ongedesemde brood kwamen de leerlingen naar Jezus toe en vroegen:

‘Waar wilt u dat wij voorbereidingen treffen zodat u het pesachmaal kunt eten?’

Hij zei:

‘Ga naar de stad en zeg tegen de persoon die jullie bekend is: ‘De meester zegt: ‘Mijn tijd is nabij, bij jou wil ik met mijn leerlingen het pesachmaal gebruiken.’

De leerlingen deden wat Jezus hun had opgedragen en bereidden het pesachmaal. Toen de avond was gevallen, lag hij samen met de twaalf aan voor de maaltijd. Onder het eten zei hij tegen hen:

‘Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij uitleveren.’

9d Evangelist

Und sie wurden sehr betrübt und huben an,
ein jeglicher unter ihnen, und sagten zu ihm:

9e koor (i)

Herr, bin ich's?

10 koraal

**Ich bin's, ich sollte büßen,
an Händen und an Füßen
gebunden in der Höll.
Die Geißeln und die Banden
und was du ausgestanden,
das hat verdienet meine Seel.**

11 Evangelist

Er antwortete und sprach:

Jezus

Der mit der Hand mit mir in die Schüssel tauchet,
der wird mich verraten. Des Menschen
Sohn gehet zwar dahin, wie von ihm geschrieben
steht; doch wehe dem Menschen, durch
welchen des Menschen Sohn verraten wird!
Es wäre ihm besser, daß derselbige Mensch
noch nie geboren wäre.

Evangelist

Da antwortete Judas, der ihn verriet,
und sprach:

Judas

Bin ich's, Rabbi?

Evangelist

Er sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's.

Evangelist

Da sie aber aßen, nahm Jesus das Brot,
dankte und brach's und gab's den Jüngern
und sprach:

Jezus

Nehmet, esset, das ist mein Leib.

Evangelist

Und er nahm den Kelch und dankte, gab
ihnen den und sprach:

Jezus

Trinket alle daraus; das ist mein Blut des
neuen Testaments, welches vergossen wird
für viele zur Vergebung der Sünden. Ich sage
euch: Ich werde von nun an nicht mehr von
diesem Gewächs des Weinstocks trinken bis
an den Tag, da ich's neu trinken werde mit
euch in meines Vaters Reich.

Dit bedroefde hen zeer, en de een na de ander
vroegden ze hem:

'Ik toch niet, Heer?'

**Ik ben het, ik moest boeten,
met handen en met voeten
genageld aan uw kruis.
O Here, die uw leven
voor mij hebt prijsgegeven,
gedenk mij in het paradijs.**

Hij antwoordde:

'Hij die samen met mij zijn brood in de kom
doopte, die zal mij uitleveren. De Mensenzoon
zal heengaan zoals over hem geschreven
staat, maar wee de mens door wie de
Mensenzoon uitgeleverd wordt: het zou beter
voor hem zijn als hij nooit geboren was.'

Toen zei Judas, die hem zou uitleveren:

'Ik ben het toch niet, rabbi?'

Jezus antwoordde:

'Jij zegt het.'

Toen ze verder aten nam Jezus een brood,
sprak het zegengebed uit, brak het brood en
gaf de leerlingen ervan met de woorden:

'Neem, eet, dit is mijn lichaam.'

En hij nam een beker, sprak het dankgebed uit
en gaf hun de beker met de woorden:

'Drink allen hieruit, dit is mijn bloed, het
bloed van het verbond, dat voor velen wordt
vergoten tot vergeving van zonden. Ik zeg
jullie: vanaf vandaag zal ik niet meer van de
vrucht van de wijnstok drinken tot de dag
komt dat ik er met jullie opnieuw van zal drinken
in het koninkrijk van mijn Vader.'

12 recitatief – sopraan (i)

Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt,
daß Jesus von mir Abschied nimmt,
so macht mich doch sein Testament erfreut:
sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit,
vermacht er mir in meine Hände.
Wie er es auf der Welt mit denen Seinen
nicht böse können meinen,
so liebt er sie bis an das Ende.

13 aria – sopraan, 2 hobo d' amores (i)

Ich will dir mein Herze schenken,
senke dich, mein Heil, hinein!
Ich will mich in dir versenken;
ist dir gleich die Welt zu klein,
ei, so sollst du mir allein
mehr als Welt und Himmel sein.

14 Evangelist

Und da sie den Lobgesang gesprochen
hatten, gingen sie hinaus an den Ölberg.
Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

In dieser Nacht werdet ihr euch alle ärgern
an mir. Denn es stehet geschrieben: Ich
werde den Hirten schlagen, und die Schafe
der Herde werden sich zerstreuen. Wenn ich
aber auferstehe, will ich vor euch hingehen in
Galiläam.

15 koraal

**Erkenne mich, mein Hüter,
mein Hirte, nimm mich an!
Von dir, Quell aller Güter,
ist mir viel Guts getan.
Dein Mund hat mich gelabet
mit Milch und süßer Kost,
dein Geist hat mich begabet
mit mancher Himmelslust.**

16 Evangelist

Petrus aber antwoordete und sprach zu ihm:

Mijn hart, door diepe droefheid overstelpt,
nu Jezus van ons afscheid neemt,
is toch verheugd om wat Hij achterliet:
Zijn vlees en bloed, o kostbaarheid,
vermaakt Hij mij, zijn erfgenaam.
Zoals Hij hier op aarde voor de zijnen
steeds hun welzijn heeft gediend,
zo heeft Hij hen ten einde toe bemind.

Ik wil mijn hart verpanden,
daal daarom af, mijn heil!
In U wil ik verzinken.
Is voor U de wereld misschien te klein,
ach, mij overstijgt U meer
dan hemel en aarde samen.

Nadat ze de lofzang hadden gezongen,
vertrokken ze naar de Olijfberg. Onderweg
zei Jezus tegen hen:

‘Jullie zullen mij deze nacht allemaal afvallen,
want er staat geschreven: ‘Ik zal de herder
doden, en de schapen van zijn kudde zullen
uiteengedreven worden.’ Maar nadat ik uit
de dood ben opgewekt, zal ik jullie voorgaan
naar Galilea.’

**Houd Gij mij in uw hoede,
Gij die uw schapen telt,
o bron van al het goede,
waaruit mijn leven welt.
Gij die mijn ziel wilt laven
met liefelijke spijs,
Gij overstelpt met gaven
tot in het paradijs.**

Petrus zei daarop tegen hem:

Petrus (i)

Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten,
so will ich doch mich nimmermehr ärgern.

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Wahrlich, ich sage dir: In dieser Nacht,
ehe der Hahn krähet, wirst du mich dreimal
verleugnen.

Evangelist

Petrus sprach zu ihm:

Petrus

Und wenn ich mit dir sterben müßte,
so will ich dich nicht verleugnen.

Evangelist

Desgleichen sagten auch alle Jünger.

17 koraal

**Ich will hier bei dir stehen;
verachte mich doch nicht!
Von dir will ich nicht gehen,
wenn dir dein Herze bricht.
Wenn dein Herz wird erblasen
im letzten Todesstoß,
alsdenn will ich dich fassen
in meinen Arm und Schoß.**

18 Evangelist

Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe,
der hieß Gethsemane,
und sprach zu seinen Jüngern:

Jezus

Setzet euch hie, bis daß ich dort hingeh
und bete.

Evangelist

Und nahm zu sich Petrum und die zween
Söhne Zebedäi und fing an zu trauern und
zu zagen. Da sprach Jesus zu ihnen:

Jezus

Meine Seele ist betrübt bis an den Tod,
bleibet hie und wachet mit mir.

‘Misschien zal iedereen u afvallen,
ik nooit!’

Jezus antwoordde hem:

‘Ik verzeker je: deze nacht zul je,
nog voor de haan gekraaid heeft,
mij driemaal verloochenen.’

Petrus zei:

‘Al zou ik met u moeten sterven,
verloochenen zal ik u nooit.’

Alle andere leerlingen vielen hem daarin bij.

Laat, in uw laatste lijden,
uw dodelijk verdriet,
mij staan, Heer, aan uw zijde,
versmaad mijn liefde niet.
O God van mijn erbarmen
valt over U de dood,
ik neem U in mijn armen,
ik berg U in mijn schoot.

Vervolgens ging Jezus met zijn leerlingen naar
een olijfgaard die Getsemane genoemd werd.
Hij zei:

‘Blijven jullie hier zitten,
ik ga daar bidden.’

Hij nam Petrus en de twee zonen van Zebedeüs
met zich mee. Toen hij zich bedroefd en angstig
voelde worden, zei hij tegen hen:

‘Ik voel me dodelijk bedroefd; blijf hier
met mij waken.’

19 recitatief – tenor (i) en koor (ii)

O Schmerz!

Hier zittert das gequälte Herz;

Wie sinkt es hin, wie bleicht sein Angesicht!

Was ist die Ursach aller solcher Plagen?

Der Richter führt ihn vor Gericht.

Da ist kein Trost, kein Helfer nicht.

Ach! meine Sünden haben dich geschlagen;

Er leidet alle Höllenqualen, er soll vor fremden Raub bezahlen.

Ich, ach Herr Jesu, habe dies verschuldet was du erduldet.

Ach, könnte meine Liebe dir,

mein Heil, dein Zittern und dein Zagen

vermindern oder helfen tragen,

wie gerne blieb ich hier!

20 aria – tenor, hobo (i) en koor (ii)

Ich will bei meinem Jesu wachen,

So schlafen unsre Sünden ein.

meinen Tod

büßet seine Seelennot;

Sein Trauren machet mich voll Freuden.

Drum muß uns sein verdienstlich Leiden recht bitter und doch süße sein.

21 Evangelist

Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf sein Angesicht und betete und sprach:

Jezus

Mein Vater, ist's möglich, so gehe dieser Kelch von mir; doch nicht wie ich will, sondern wie du willst.

22 recitatief – bas (ii)

Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder; dadurch erhebt er mich und alle von unserm Falle hinauf zu Gottes Gnade wieder. Er ist bereit, den Kelch, des Todes Bitterkeit zu trinken, in welchen Sünden dieser Welt gegossen sind und häßlich stinken, weil es dem lieben Gott gefällt.

O smart!

Hier beeft het angstig hart;

de moed ontzinkt, zijn aangezicht verbleekt!

O Heer uw smaad en wonden,

De rechter gaat met Hem in 't gericht.

Geen troost, niemand die Hem bijstaat.

ja alles wat Gij dult,

Helse pijnen moet Hij lijden, boeten voor beroving niet door Hem begaan.

om mij is het, mijn zonden, mijn schuld, mijn grote schuld.

Ach, kon mijn liefde voor U,

mijn heil, uw beven en uw angst

maar iets verminderen of helpen te verdragen,

hoe graag zou ik hier dan blijven.

Ik wil bij mijn Jezus waken,

Dan zullen onze zonden inslapen.

mijn dood is uitgeboet

door zijn zielenood.

Zijn droefheid geeft mij diepe vreugde.

Daarom moet zijn lijden – ons tot heil – juist bitter- en toch zoetheid zijn.

Hij liep nog een stukje verder, knielde toen en bad diep voorovergebogen:

'Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij voorbijgaan! Maar laat het niet gebeuren zoals ik het wil, maar zoals u het wilt.'

De Heiland valt voor zijn Vader neer, maar zo richt Hij mij en allen die zijn gevallen weer op tot Gods genade. Hij is bereid, de bittere kelk des doods, waarin de zonden van deze wereld afschuwelijk stinken, leeg te drinken, want zo heeft het de lieve God behaagd.

23 aria – bas (ii)

Gerne will ich mich bequemen,
Kreuz und Becher anzunehmen,
trink ich doch dem Heiland nach.
Denn sein Mund,
der mit Milch und Honig fließet,
hat den Grund
und des Leidens herbe Schmach
durch den ersten Trunk versüßet.

24 Evangelist

Und er kam zu seinen Jüngern und fand sie
schlafend und sprach zu ihnen:

Jezus

Könnet ihr denn nicht eine Stunde mit mir
wachen? Wachet und betet, daß ihr nicht in
Anfechtung fallet! Der Geist ist willig, aber das
Fleisch ist schwach.

Evangelist

Zum andernmal ging er hin, betete
und sprach:

Jezus

Mein Vater, ist's nicht möglich, daß dieser
Kelch von mir gehe, ich trinke ihn denn, so
geschehe dein Wille.

25 koraal

**Was mein Gott will, das g'scheh allzeit,
sein Will, der ist der beste,
zu helfen den'n er ist bereit,
die an ihn gläuben feste.
Er hilft aus Not, der fromme Gott,
und züchtiget mit Maßen.
Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut,
den will er nicht verlassen.**

26 Evangelist

Und er kam und fand sie aber schlafend,
und ihre Augen waren voll Schlafs. Und er ließ
sie und ging abermal hin und betete zum
drittenmal und redete dieselbigen Worte.
Da kam er zu seinen Jüngern und sprach
zu ihnen:

Van harte wil ik mij bereiden
kruis en beker te aanvaarden,
drinken als de Heiland deed.
Want zijn mond,
die overstroomt van melk en honing,
heeft de grond en de
wrange smaak van 't lijden
al bij de eerste dronk verzacht.

Hij liep terug naar de leerlingen en zag dat
ze lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus:

‘Konden jullie niet eens één uur met mij
waken? Blijf wakker en bid dat jullie niet in
beproeving komen; de geest is wel gewillig,
maar het lichaam is zwak.’

Voor de tweede maal liep hij van hen weg
en bad:

‘Vader, als het niet mogelijk is dat deze beker
aan mij voorbijgaat zonder dat ik eruit drink,
laat het dan gebeuren zoals u het wilt.’

Wat mijn God wil, geschied' altijd
zijn wil is steeds de beste.
Hij is altijd tot hulp bereid,
Hij blijft mijn sterke veste.
Hij helpt uit nood, de trouwe God,
Hij troost mij bovenmate.
Wie God vertrouwt, vast op Hem bouwt,
die zal Hij nooit verlaten.

Toen hij terugkwam, zag hij dat ze weer
sliepen, want ze waren door vermoeidheid
overmand. Hij liet hen achter, liep opnieuw
wat verder en bad voor de derde maal, met
dezelfde woorden als daarvoor. Daarna
voegde hij zich weer bij de leerlingen en zei:

Jezus

Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen? Siehe, die Stunde ist hie, daß des Menschen Sohn in der Sünder Hände überantwortet wird. Stehet auf, lasset uns gehen; siehe, er ist da, der mich verrät.

Evangelist

Und als er noch redete, siehe, da kam Judas, der Zwölfen einer, und mit ihm eine große Schar mit Schweren und mit Stangen von den Hohenpriestern und Ältesten des Volks. Und der Verräter hatte ihnen ein Zeichen gegeben und gesagt: 'Welchen ich küssen werde, der ist's, den greift!' Und alsbald trat er zu Jesu und sprach:

Judas (i)

Gegrüßet seist du, Rabbi!

Evangelist

Und küssete ihn. Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus

Mein Freund, warum bist du kommen?

Evangelist

Da traten sie hinzu und legten die Hände an Jesum und griffen ihn.

'Liggen jullie daar nog steeds te slapen en te rusten? En dat terwijl het ogenblik nabij is waarop de Mensenzoon wordt uitgeleverd aan zondaars. Sta op, laten we gaan; kijk, hij die mij uitlevert, is al vlakbij.'

Nog voor hij uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een grote, met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters en de oudsten van het volk was gestuurd. Met hen had zijn verrader een teken afgesproken. 'Degene die ik kus,' had hij gezegd, 'die is het, die moet je gevangennemen.'

Hij liep recht op Jezus af, zei:

'Gegroet, rabbi!'

En kustte hem. Jezus zei tegen hem:

'Vriend, ben je daarvoor gekomen?'

Daarop kwam de bende naderbij, ze grepen Jezus vast en namen hem gevangen.

27a aria – sopraan, alt, 2 traverso's, 2 hobo's (i) en koor (ii)

So ist mein Jesus nun gefangen.
Laßt ihn, haltet, bindet nicht!
Mond und Licht
ist vor Schmerzen untergangen,
weil mein Jesus ist gefangen.
Laßt ihn, haltet, bindet nicht!
Sie führen ihn, er ist gebunden.

Zo is mijn Jezus nu gevangen.
Laat Hem! Houd op! Bind Hem niet!
Het maanlicht
is van rouw gedooft
omdat mijn Jezus is gevangen.
Laat Hem! Houd op! Bind Hem niet!
Ze voeren hem weg, Hij is gebonden.

27b koor (i, ii)

Sind Blitze, sind Donner in Wolken verschwunden?
Eröffne den feurigen Abgrund,
o Hölle, zertrümmre, verderbe, verschlinge,
zerschelle mit plötzlicher Wut den falschen
Verräter, das mörderische Blut!

Zijn bliksem, zijn donder in wolken verdwenen?
Open uw vurige afgrond, o hel,
verbrijzel, verniel, verzwelg, verpletter
met plotselinge woede de valse verrader,
de bloedbevleete moordenaar!

28 Evangelist

Und siehe, einer aus denen, die mit Jesu waren, reckete die Hand aus und schlug des Hohenpriesters Knecht und hieb ihm ein Ohr ab. Da sprach Jesus zu ihm:

Nu greep een van Jezus' metgezellen naar zijn zwaard. Hij trok het, haalde uit en sloeg de dienaar van de hogepriester een oor af. Daarop zei Jezus tegen hem:

Jezus

Stecke dein Schwert an seinen Ort;
denn wer das Schwert nimmt, der
soll durchs Schwert umkommen.
Oder meinst du, daß ich nicht
könnte meinen Vater bitten, daß er
mir zuschicke mehr denn zwölf Legion
Engel? Wie würde aber die Schrift erfüllet?
Es muß also gehen.

Evangelist

Zu der Stund sprach Jesus zu den Scharen:

Jezus

Ihr seid ausgegangen als zu einem Mörder,
mit Schweren und mit Stangen, mich zu
fahen; bin ich doch täglich bei euch gesessen
und habe gelehret im Tempel, und ihr
habt mich nicht gegriffen. Aber das ist alles
geschehen, daß erfüllet würden die Schriften
der Propheten.

Evangelist

Da verließen ihn alle Jünger und flohen.

29 koraal

**O Mensch, beweine deine Sünde groß,
darum Christus seines Vaters Schoß
äußert und kam auf Erden;
Von einer Jungfrau rein und zart
für uns er hie geboren ward,
er wolle der Mittler werden.
Den Toten er das Leben gab
und legt darbei alle Krankheit ab,
bis sich die Zeit herdrange,
daß er für uns geopfert würd,
trüge unsrer Sünden schwere Bürd
wohl an dem Kreuze lange.**

‘Steek je zwaard terug op zijn plaats. Want wie
naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard
omkomen. Weet je niet dat ik mijn Vader maar
te hulp hoef te roepen en dat hij mij dan
onmiddellijk meer dan twaalf legioenen engelen
ter beschikking zou stellen? Maar hoe zouden dan
de Schriften in vervulling gaan, waar staat dat het
zomoet gebeuren?’

Toen zei Jezus tegen de omstanders:

‘Met zwaarden en knuppels bent u uitgetrokken
om mij te arresteren, alsof ik een misdadiger
ben! Dagelijks was ik in de tempel om
onderricht te geven, en toen hebt u me niet
gevangengenomen. Maar dit alles gebeurt
opdat de geschriften van de profeten in vervulling
gaan.’

Daarop lieten alle leerlingen hem in de steek
en vluchtten.

**O mens, beweene uw zonde groot,
daarom verliet Christus zijn vaders schoot
en kwam op aarde;
Uit een maagd zuiver en teder
werd Hij hier geboren ons tot heil,
Hij wilde de middelaar zijn.
De doden gaf Hij 't leven weer,
de zieken bevrijdde Hij van alle kwaad,
totdat de volheid van de tijden was gekomen
dat Hij voor ons geofferd werd,
om de zware last van onze zonden
te dragen aan het kruis.**

Pauze

Zweiter Teil

30 aria – alt, traverso, hobo d' amore (i) en koor (ii)

Ach! nun ist mein Jesus hin!

**Wo ist denn dein Freund hingegangen,
o du Schönste unter den Weibern?**

Ist es möglich, kann ich schauen?

Wo hat sich dein Freund hingewandt?

Ach! mein Lamm in Tigerklauen,

Ach! wo ist mein Jesus hin?

So wollen wir mit dir ihn suchen.

Ach! was soll ich der Seele sagen,
wenn sie mich wird ängstlich fragen?
Ach! wo ist mein Jesus hin?

31 Evangelist

Die aber Jesum gegriffen hatten, führten ihn zu dem Hohenpriester Kaiphas, dahin die Schriftgelehrten und Ältesten sich versammelt hatten. Petrus aber folgte ihm nach von ferne bis in den Palast des Hohenpriesters und ging hinein und setzte sich bei die Knechte, auf daß er sähe, wo es hinaus wollte. Die Hohenpriester aber und Ältesten und der ganze Rat suchten falsche Zeugnis wider Jesum, auf daß sie ihn töteten, und funden keines.

32 koraal

**Mir hat die Welt trüglich gericht'
mit Lügen und mit falschem G'dicht,
viel Netz und heimlich Stricke.
Herr, nimm mein wahr in dieser G'fahr,
b'hüt mich für falschen Tücken!**

33 Evangelist

Und wiewohl viel falsche Zeugen herzutraten, funden sie doch keins. Zuletzt traten herzu zween falsche Zeugen und sprachen:

getuigen (ii)

Er hat gesagt: Ich kann den Tempel Gottes abbrechen und in dreien Tagen denselben bauen.

Evangelist

Und der Hohepriester stund auf und sprach zu ihm:

hogepriester 1 (i)

Antwoest du nichts zu dem, das diese wider dich zeugen?

Evangelist

Aber Jesus schwieg stille.

Tweede deel

Ach! nu is mijn Jezus heen!

**Waar is je lief naartoe gegaan,
mooiste van alle vrouwen?**

Is het mogelijk dit te moeten zien?

Waar is je lief dan heengegaan?

Ach, mijn Lam in tijgerklauwen,

ach, waar is mijn Jezus heen?

**Wij zullen hem samen met jou
gaan zoeken.**

Ach, wat moet ik nu nog zeggen,
wanneer mij angstig vragen kwelt?
Ach! waar is mijn Jezus heen?

Zij die Jezus gevangengenomen hadden, leidden hem voor aan Kajafas, de hogepriester bij wie de schriftgeleerden en de oudsten bijeengekomen waren. Petrus volgde hem op een afstand tot op de binnenplaats van het paleis van de hogepriester; daar ging hij tussen de knechten zitten om te zien hoe het zou aflopen. De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden een valse getuigenverklaring tegen Jezus te laten afleggen op grond waarvan ze hem ter dood zouden kunnen veroordelen, maar ze vonden er geen.

**Mij vonniste de wereld, vol bedrog,
met leugens en valse verzinself,
met menig strik en stiekeme val.
Heer, wil mij bewaren in deze gevaren,
behoed mij voor valse arglist.**

Hoewel zich vele valse getuigen meldden, ze vonden er geen. Ten slotte meldden er zich twee die zeiden:

‘Die man heeft gezegd: ‘Ik kan de tempel van God afbreken en in drie dagen weer opbouwen.’

De hogepriester stond op en vroeg hem:

‘Waarom antwoordt u niet? U hoort toch wat deze getuigen zeggen?’

Maar Jezus bleef zwijgen.

34 recitatief – tenor (ii)

Mein Jesus schweigt
zu falschen Lügen stille,
um uns damit zu zeigen,
daß sein Erbarmens voller Wille,
vor uns zum Leiden sei geneigt,
und daß wir in der gleichen Pein
ihm sollen ähnlich sein
und in Verfolgung stille schweigen.

35 aria – tenor, basso continuo (ii)

Geduld! Geduld,
wenn mich falsche Zungen stechen.
Leid ich wider meine Schuld
Schimpf und Spott,
ei, so mag der liebe Gott
meines Herzens Unschuld rächen.

36a Evangelist

Und der Hohepriester antwortete und sprach zu ihm:

hoge priester

Ich beschwöre dich bei dem lebendigen Gott, daß du uns sagest, ob du seiest Christus, der Sohn Gottes?

Evangelist

Jesus sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's. Doch sage ich euch: Von nun an wird's geschehen, daß ihr sehen werdet des Menschen Sohn sitzen zur Rechten der Kraft und kommen in den Wolken des Himmels.

Evangelist

Da zerriß der Hohepriester seine Kleider und sprach:

hoge priester

Er hat Gott gelästert; was dürfen wir weiter Zeugnis? Siehe, itzt habt ihr seine Gotteslästerung gehöret. Was dünket euch?

Evangelist

Sie antworteten und sprachen:

36b koor (i, ii)

Er ist des Todes schuldig!

36c Evangelist

Da speieten sie aus in sein Angesicht und schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber schlugen ihn ins Angesicht und sprachen:

Mijn Jezus zwijgt stil
op valse aanklacht,
als teken
dat Hij, vol van erbarmen,
voor ons wil lijden.
En dat ook wij in zulken pijn
verbonden mogen zijn
en in benauwenis in stilte zwijgen.

Geduld! Geduld,
als hekelen mij valse tongen.
Lijd ik buiten mijn schuld
hoon en spot,
ach, dat dan de lieve God
mijns harten onschuld moge wreken.

De hogepriester zei:

'Ik bezweer u bij de levende God, zeg ons of u de messias bent, de Zoon van God.'

Jezus antwoordde:

'U zegt het. Maar ik zeg tegen u allen hier: vanaf nu zult u de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Machtige en hem zien komen op de wolken van de hemel.'

Hierop scheurde de hogepriester zijn kleren en hij riep uit:

'Hij heeft God gelasterd! Waarvoor hebben we nog getuigen nodig? Nu hebt u met eigen oren gehoord hoe hij God lastert. Wat denkt u?'

Ze antwoordden:

'Hij is schuldig en verdient de doodstraf!'

Daarop spuwden ze hem in het gezicht en sloegen hem. Anderen stompten hem en zeiden:

36d koor (i, ii)

Weissage uns, Christe,
wer ist's, der dich schlug?

37 koraal

**Wer hat dich so geschlagen,
mein Heil, und dich mit Plagen
so übel zugericht'?**
**Du bist ja nicht ein Sünder
wie wir und unsre Kinder;
von Missetaten weißt du nicht.**

38a Evangelist

Petrus aber saß draußen im Palast; und es
trat zu ihm eine Magd und sprach:
dienstmeisje (i)
Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiläa.

Evangelist

Er leugnete aber vor ihnen allen
und sprach:
Petrus (i)
Ich weiß nicht, was du sagest.

Evangelist

Als er aber zur Tür hinausging,
sahe ihn eine andere und sprach
zu denen, die da waren:

dienstmeisje (ii)

Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.

Evangelist

Und er leugnete abermal und schwur dazu:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und über eine kleine Weile traten hinzu, die
da stunden, und sprachen zu Petro:

38b koor (ii)

Wahrlich, du bist auch einer von denen;
denn deine Sprache verrät dich.

38c Evangelist

Da hub er an, sich zu verfluchen und zu
schwören:

Petrus

Ich kenne des Menschen nicht.

Evangelist

Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte
Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte:
Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal
verleugnen. Und ging heraus und weinete
bitterlich.

‘Profeteer dan maar eens voor ons, messias,
wie is het die je geslagen heeft?’

**Wie heeft U zo geslagen,
waarom moet Gij verdragen
die bitterheid en pijn?**
**Gij zijt toch zonder zonde,
toch niet in 't kwaad gebonden
als wij en onze kindren zijn.**

Petrus zat buiten, op de binnenplaats. Er
kwam een dienstmeisje naar hem toe, dat zei:

‘Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea!’

Maar hij ontkende dat met klem, zodat allen
het konden horen:

‘Ik weet niet waar je het over hebt.’

Toen hij wilde weggaan naar het poortgebouw,
zag een ander meisje hem.
Ze zei tegen de omstanders:

‘Die man hoorde bij Jezus van Nazaret!’

En opnieuw ontkende hij en zwoer:

‘Echt, ik ken de man niet!’

Even later kwamen de omstanders
naar Petrus toe, ze zeiden:

‘Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens,
je accent verradt je.’

Daarop begon hij te vloeken en hij bezwoer
hun:

‘Ik ken die man niet!’

En meteen kraaide er een haan. Toen
herinnerde Petrus zich wat Jezus gezegd had:
‘Voordat er een haan gekraaid heeft, zul je mij
driemaal verloochenen.’ Hij ging naar buiten
en huilde bitter.

39 aria – alt, viool (i)

Erbarme dich, mein Gott, um meiner Zähren willen! Schau hier, Herz und Auge weint vor dir bitterlich.

40 koraal

**Bin ich gleich von dir gewichen,
stell ich mich doch wieder ein;
hat uns doch dein Sohn verglichen
durch sein' Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld;
aber deine Gnad und Huld
ist viel größer als die Sünde,
die ich stets in mir befinde.**

41a Evangelist

Des Morgens aber hielten alle Hohepriester und die Ältesten des Volks einen Rat über Jesum, daß sie ihn töteten. Und bunden ihn, fuhreten ihn hin und überantworteten ihn dem Landpfleger Pontio Pilato. Da das sahe Judas, der ihn verraten hatte, daß er verdammt war zum Tode, gereuete es ihn und brachte herwieder die dreißig Silberlinge den Hohenpriestern und Ältesten und sprach:

Judas (i)

Ich habe übel getan, daß ich unschuldig Blut verraten habe.

Evangelist

Sie sprachen:

41b koor (i, ii)

Was gehet uns dat aan?
Da siehe du zu!

41c Evangelist

Und er warf die Silberlinge in den Tempel, hub sich davon, ging hin und erhängete sich selbst. Aber die Hohenpriester nahmen die Silberlinge und sprachen:

hogepriester 1 en 2 (i)

Es taugt nicht, daß wir sie in den Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.

42 aria – bas, viool (ii)

Geht mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mörderlohn,
wirft euch der verlorne Sohn
zu den Füßen nieder!

Erbarmen o mijn God, omwille van mijn tranen! Wil aanschouwen nu hoe bitter hart en oog weent om U.

**Als ook ik U heb verlaten
keer ik mij weer naar U toe.
Want uw Zoon heeft ons verzoend
door zijn angst en stervenspijn.
Ik ontken geenszins de schuld;
maar uw genade en goedertierenheid
zijn veel groter dan de zonde,
altoos in mijzelf bevonden.**

De volgende ochtend vroeg namen alle hogepriesters met de oudsten van het volk het besluit Jezus ter dood te brengen. Nadat ze hem geboeid hadden, leidden ze hem weg en leverden hem over aan Pilatus, de prefect. Toen Judas, die hem had uitgeleverd, zag dat Jezus ter dood veroordeeld was, kreeg hij berouw. Hij bracht de dertig zilverstukken naar de hogepriesters en oudsten terug en zei:

‘Ik heb een zonde begaan door een onschuldige uit te leveren.’

Maar zij zeiden:

‘Wat gaat ons dat aan?
Zie dat zelf maar op te lossen!’

Toen smet hij de zilverstukken de tempel in, vluchtte weg en verhing zich. De hogepriesters verzamelden de zilverstukken en zeiden tegen elkaar:

‘We mogen ze niet bij de tempelschat voegen, aangezien het bloedgeld is.’

Geef mij toch mijn Jezus weer!
Zie, het geld, het moordenaarsloon,
werpt u de verloren zoon
voor de voeten neer!

43 Evangelist

Sie hielten aber einen Rat und kauften einen Töpfersacker darum zum Begräbnis der Pilger. Daher ist derselbige Acker genennet der Blutacker bis auf den heutigen Tag. Da ist erfüllet, das gesagt ist durch den Propheten Jeremias, da er spricht: 'Sie haben genommen dreißig Silberlinge, damit bezahlet ward der Verkaufte, welchen sie kauften von den Kindern Israel, und haben sie gegeben um einen Töpfersacker, als mir der Herr befohlen hat.' Jesus aber stund vor dem Landpfleger; und der Landpfleger fragte ihn und sprach:

Pilatus (i)

Bist du der Jüden König?

Evangelist

Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus

Du sagest's.

Evangelist

Und da er verklagt war von den Hohenpriestern und Ältesten, antwortete er nichts.

Da sprach Pilatus zu ihm:

Pilatus

Hörest du nicht, wie hart sie dich verklagen?

Evangelist

Und er antwortete ihm nicht auf ein Wort, also, daß sich auch der Landpfleger sehr verwunderte.

44 koraal

**Befiehl du deine Wege
und was dein Herze kränkt
der allertreusten Pflege
des, der den Himmel lenkt.
Der Wolken, Luft und Winden
gibt Wege, Lauf und Bahn,
der wird auch Wege finden,
da dein Fuß gehen kann.**

Na ampel beraad kochten ze er de akker van de pottenbakker mee, die dan als begraafplaats voor vreemdelingen kon dienen.

Daarom heet die akker tot op de dag van vandaag de Bloedakker. Zo ging in vervulling wat gezegd is door de profeet Jeremia: 'En ze verzamelden de dertig zilverstukken, het bedrag waarop hij geschat was en dat ze hadden bepaald met de zonen van Israël, en ze betaalden er de akker van de pottenbakker mee, zoals de Heer mij had opgedragen.' Toen Jezus voor de prefect stond, stelde deze hem de vraag:

'Bent u de koning van de Joden?'

Jezus zei:

'U zegt het.'

Maar op de beschuldigingen die de hogepriesters en oudsten tegen hem inbrachten, antwoordde hij niet één keer. Daarop zei Pilatus tegen hem:

'Hooft u niet wat deze getuigen allemaal tegen u inbrengen?'

Hij gaf op geen enkele beschuldiging enig weerwoord, wat de prefect zeer verwonderde.

**Beveel gerust uw wegen,
al wat u 't harte deert,
der trouwe hoed' en zegen
van Hem die 't al regeert.
Die wolken, lucht en winden
wijst spoor en loop en baan,
zal ook wel wegen vinden
waarlangs uw voet kan gaan.**

45a Evangelist

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger Gewohnheit, dem Volk einen Gefangenen loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte aber zu der Zeit einen Gefangenen, einen sonderlichen vor andern, der hieß Barrabas. Und da sie versammelt waren, sprach Pilatus zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollet ihr, daß ich euch losgebe? Barrabam oder Jesum, von dem gesaget wird, er sei Christus?

Evangelist

Denn er wußte wohl, daß sie ihn aus Neid überantwortet hatten. Und da er auf dem Richtstuhl saß, schickete sein Weib zu ihm und ließ ihm sagen:

Pilatus' vrouw (i)

Habe du nichts zu schaffen mit diesem Gerechten; ich habe heute viel erlitten im Traum von seinetwegen!

Evangelist

Aber die Hohenpriester und die Ältesten überredeten das Volk, daß sie um Barrabam bitten sollten und Jesum umbrächten. Da antwortete nun der Landpfleger und sprach zu ihnen:

Pilatus

Welchen wollt ihr unter diesen zweien, den ich euch soll losgeben?

Evangelist

Sie sprachen:

koor (i, ii)

Barrabam!

Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Was soll ich denn machen mit Jesu, von dem gesagt wird, er sei Christus?

Evangelist

Sie sprachen alle:

45b koor (i, ii)

Laß ihn kreuzigen!

Nu had de prefect de gewoonte om op elk pesachfeest één gevangene vrij te laten, en die door het volk te laten kiezen. Er zat toen een beruchte gevangene vast, die Jezus Barabbas genoemd werd. En dus vroeg Pilatus hun, toen ze daar waren samengestroomd:

'Wie wilt u dat ik vrijlaat, Jezus Barabbas of Jezus die de messias wordt genoemd?'

Hij wist namelijk dat ze hem uit afgunst hadden uitgeleverd. Terwijl hij op de rechterstoel zat, werd hem een boodschap van zijn vrouw gebracht:

'Laat je niet in met die rechtvaardige! Om hem heb ik namelijk vannacht in een droom veel moeten doorstaan.'

Ondertussen haalden de hogepriesters en de oudsten het volk over: ze moesten om Barabbas vragen, en Jezus laten doden. Weer nam de prefect het woord en hij vroeg opnieuw:

'Wie van de twee wilt u dat ik vrijlaat?'

Ze riepen:

'Barabbas!'

Pilatus vroeg hun:

'Wat moet ik dan doen met Jezus die de messias wordt genoemd?'

Allen antwoordden:

'Aan het kruis met hem!'

46 koraal

**Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!
Der gute Hirte leidet für die Schafe,
die Schuld bezahlt der Herre, der Gerechte,
für seine Knechte.**

47 Evangelist

Der Landpfleger sagte:

Pilatus

Was hat er denn Übels getan?

48 recitatief – sopraan (i)

Er hat uns allen wohlgetan,
den Blinden gab er das Gesicht,
die Lahmen macht er gehend,
er sagt uns seines Vaters Wort,
er trieb die Teufel fort,
Betrübte hat er aufgericht',
er nahm die Sünder auf und an.
Sonst hat mein Jesus nichts getan.

49 aria – sopraan, traverso, 2 hobo da caccia's (i)

Aus Liebe,
aus Liebe will mein Heiland sterben,
von einer Sünde weiß er nichts.
Daß das ewige Verderben
und die Strafe des Gerichts
nicht auf meiner Seele bliebe.

50a Evangelist

Sie schrienen aber noch mehr und sprachen:

50b koor (i, ii)

Laß ihn kreuzigen!

50c Evangelist

Da aber Pilatus sahe, daß er nichts schaffete,
sondern daß ein viel großer Getümmel ward,
nahm er Wasser und wusch die Hände vor
dem Volk und sprach:

Pilatus

Ich bin unschuldig an dem Blut dieses
Gerechten, sehet ihr zu.

Evangelist

Da antwoordte das ganze Volk und sprach:

50d koor (i, ii)

Sein Blut komme über uns und unsre
Kinder.

Hoe vreemd, dat voor de schapen zijner
weide de herder zelf ter slachtbank zich liet
leiden, de heer zich voor de schulden zijner
knechten aan 't kruis liet hechten.

Hij vroeg:

'Wat heeft hij dan misdaan?'

Hij was ons aller welzijn toegedaan,
blinden – zij kunnen weer zien,
lammen – zij lopen weer,
Hij was sprekend zijns Vaders Woord,
duivels dreef Hij uit,
bedroefden gaf Hij nieuwe moed,
bekommerd nam Hij zondaars aan.
Anders heeft mijn Jezus niet gedaan.

Uit liefde,
uit liefde wil mijn Heiland sterben,
Hij weet niets van enige zonden.
En zo zal de ondergang voor eeuwig
en de straf van het gericht
mij niet toegerekend worden.

Maar ze schreeuwden alleen maar harder:

'Aan het kruis met hem!'

Toen Pilatus inzag dat zijn tussenkomst nergens
toe leidde, dat het er integendeel naar
uitzag dat men in opstand zou komen, liet hij
water brengen, waste ten overstaan van de
menigte zijn handen en zei:

'Ik ben onschuldig aan de dood van deze
man. Zie het zelf maar op te lossen.'

En heel het volk antwoordde:

'Laat zijn bloed óns dan maar worden
aangerekend, en onze kinderen!'

50e Evangelist

Da gab er ihnen Barrabam los; aber Jesum ließ er geißeln und überantwortete ihn, daß er gekreuziget würde.

51 recitatief – alt (ii)

Erbarm es Gott!

Hier steht der Heiland angebunden.
O Geißelung, o Schläg, o Wunden!
Ihr Henker, haltet ein!

Erweicht euch
der Seelen Schmerz,
der Anblick solches Jammers nicht?
Ach ja! ihr habt ein Herz,
das muß der Martersäule gleich
und noch viel härter sein.
Erbarmt euch, haltet ein!

52 aria – alt (ii)

Können Tränen meiner Wangen
nichts erlangen,
o, so nehmt mein Herz hinein!
Aber laßt es bei den Fluten,
wenn die Wunden milde bluten,
auch die Opferschale sein!

53a Evangelist

Da nahmen die Kriegsknechte des
Landpflegers Jesum zu sich in das Richthaus
und sammelten über ihn die ganze Schar
und zogen ihn aus und legeten ihm einen
Purpurmantel an und flochten eine dornene
Krone und setzten sie auf sein Haupt und ein
Rohr in seine rechte Hand und beugeten die
Knie vor ihm und spotteten ihn und
sprachen:

53b koor (i, ii)

Gegrüßet seist du, Jüdenkönig!

Evangelist

Und speieten ihn an und nahmen das Rohr
und schlugen damit sein Haupt.

Daarop liet Pilatus Barabbas vrij, maar Jezus
leverde hij uit om gekruisigd te worden,
nadat hij hem eerst nog had laten geselen.

Erbarming, God!

Hier staat de Heiland vastgebonden.
O geseling, o zweepslog, o wonden!
Jullie beulen, houdt op!
Vermag de aanblik van dit lijden,
van die ontstellende ellende
jullie dan niet te vermurwen?
Ach ja! jullie harten
zijn als marterpalen
en zullen nog veel harder zijn.
Erbarming, houdt op!

Als de tranen van mijn wangen
niets vermogen,
o, neem dan mijn hart!
Mag het dan voor de stromen
wanneer de wonden mild en teder bloeden,
ook mijn schaal van offerande zijn.

De soldaten van de prefect namen Jezus mee
naar het pretorium en verzamelden de hele
cohort om hem heen. Ze kleedden hem uit en
deden hem een scharlakenrode mantel om, ze
vlochten een kroon van doornen en zetten
die op zijn hoofd. Ze gaven hem een rietstok
in zijn rechterhand en vielen voor hem op de
knieën. Spottend zeiden ze:

‘Gegroet, koning van de Joden,’

En ze spuwden op hem, paktten hem de rietstok
weer af en sloegen hem tegen het hoofd.

54 koraal

**O Haupt voll Blut und Wunden,
voll Schmerz und voller Hohn,
o Haupt, zu Spott gebunden
mit einer Dornenkron,
o Haupt, sonst schön gezieret
mit höchster Ehr und Zier,
jetzt aber hoch schimpfieret,
gegrüßet seist du mir!**

**Du edles Angesichte,
dafür sonst schrickt und scheu
das große Weltgerichte,
wie bist du so bespeit;
wie bist du so erbleicht!
wer hat dein Augenlicht,
dem sonst kein Licht nicht gleicht,
so schändlich zugericht'?**

55 Evangelist

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus und zogen ihm seine Kleider an und führten ihn hin, daß sie ihn kruisigten. Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene mit Namen Simon; den zwongen sie, daß er ihm sein Kreuz trug.

56 recitatief – bas (i)

Ja freilich will in uns das Fleisch und Blut
zum Kreuz gezwungen sein;
Je mehr es unsrer Seele gut,
je herber geht es ein.

57 aria – bas, viola da gamba (i)

Komm, süßes Kreuz, so will ich sagen,
mein Jesu, gib es immer her!
Wird mir mein Leiden einst zu schwer,
so hilfst du mir es selber tragen.

O hoofd vol bloed en wonden,
bedekt met smaad en hoon,
o hoofd zo wreed geschonden,
uw kroon een doornenkroon,
o hoofd eens schoon en heerlijk
en stralend als de dag,
hoe lijdt gij nu zo deerlijk!
Ik groet U vol ontzag.

O hoofd zo hoog verheven,
o goddelijk gelaat,
waar werelden voor beven,
hoe bitter is uw smaad!
Gij, eens in 't licht gedragen,
door engelen omstuwd,
wie heeft U zo geslagen
gelasterd en gespuwd?

Nadat ze hem zo hadden bespot, trokken ze hem de mantel uit, deden hem zijn kleren weer aan en leidden hem weg om hem te kruisigen.

Bij het verlaten van het pretorium troffen ze een man uit Cyrene die Simon heette, en hem dwongen ze het kruis te dragen.

Ja zeker ook in ons wil vlees en bloed
tot kruisdragen gedwongen worden;
hoe harder de last van 't kruis
des te heilzamer de zegen voor de ziel.

Kom, o edel kruis, dat wil ik vragen,
mijn Jezus, geef het mij voor immer!
Wordt eens mijn lijden mij te zwaar,
sta mij dan bij het zelf te dragen.

58a Evangelist

Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgatha, das ist verdeutschet Schädelstätt, gaben sie ihm Essig zu trinken mit Gallen vermischet; und da er's schmeckte, wollte er's nicht trinken. Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider und warfen das Los darum, auf daß erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: 'Sie haben meine Kleider unter sich geteilet, und über mein Gewand haben sie das Los geworfen.' Und sie saßen allda und hüteten sein. Und oben zu seinen Häupten hefteten sie die Ursach seines Todes beschrieben, nämlich: 'Dies ist Jesus, der Jüden König.' Und da wurden zween Mörder mit ihm gekreuziget, einer zur Rechten und einer zur Linken. Die aber vorübergingen, lästerten ihn und schüttelten ihre Köpfe und sprachen:

58b koor (i, ii)

Der du den Tempel Gottes zerbrichst und bauest ihn in dreien Tagen, hilf dir selber! Bist du Gottes Sohn, so steig herab vom Kreuz!

58c Evangelist

Desgleichen auch die Hohenpriester spotteten sein samt den Schriftgelehrten und Ältesten und sprachen:

58d koor (i, ii)

Andern hat er geholfen und kann sich selber nicht helfen. Ist er der König Israel, so steige er nun vom Kreuz, so wollen wir ihm glauben. Er hat Gott vertrauet, der erlöse ihn nun, lüstet's ihn; denn er hat gesagt: Ich bin Gottes Sohn.

58e Evangelist

Desgleichen schmäheten ihn auch die Mörder, die mit ihm gekreuziget waren.

59 recitatief – alt (i)

Ach Golgotha, unselges Golgotha! Der Herr der Herrlichkeit muß schimpflich hier verderben, der Segen und das Heil der Welt wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt. Der Schöpfer Himmels und der Erden soll Erd und Luft entzogen werden. Die Unschuld muß hier schuldig sterben, das gehet meiner Seele nah; Ach Golgotha, unselges Golgotha!

Zo kwamen ze bij de plek die Golgota genoemd wordt, wat 'schedelplaats' betekent. Ze gaven Jezus met gal vermengde wijn, maar toen hij die geproefd had, weigerde hij ervan te drinken. Nadat ze hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren onder elkaar door erom te dobbelen. Zo ging in vervulling wat de Schrift zegt: 'Ze verdeelden mijn kleren onder elkaar en wierpen het lot om mijn mantel.' En ze bleven daar zitten om hem te bewaken.

Boven zijn hoofd bevestigden ze de aanklacht, die luidde:

'Dit is Jezus, de koning van de Joden'.

Daarna werden er naast hem twee misdadigers gekruisigd, de een rechts van hem, de ander links. De voorbijgangers keken hoofdschuddend toe en dreven de spot met hem:

Jij was toch de man die de tempel kon afbreken en in drie dagen weer opbouwen? Als je de Zoon van God bent, red jezelf dan maar en kom van dat kruis af!

Ook de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten maakten zulke spottende opmerkingen:

'Anderen heeft hij gered, maar zichzelf redden kan hij niet. Hij is toch koning van Israël, laat hij dan nu van het kruis afkomen, dan zullen we in hem geloven. Hij heeft zijn vertrouwen in God gesteld, laat die hem nu dan redden, als hij hem tenminste goedgezind is. Hij heeft immers gezegd: 'Ik ben de Zoon van God.''

Precies zo beschimpten hem de misdadigers die samen met hem gekruisigd waren.

Ach, Golgotha, onzalig Golgotha! De heer der heerlijkheid moet hier onteerd ten onder gaan, 's werelds heil en zegen wordt als een vloek aan het kruis gehecht. De schepper van hemel en van aarde wordt aarde en hemelen ontnomen. Onschuld moet hier schuldig sterven, dat raakt mijn ziel oneindig diep. Ach, Golgotha, onzalig Golgotha!

60 aria – alt, 2 hobo da caccia's (i) en koor (ii)

Sehet, Jesus hat die Hand,
uns zu fassen, ausgespannt,
Kommt! –

Wohin? –

in Jesu Armen
sucht Erlösung, nehmt Erbarmen,
Suchet! –

Wo? –

in Jesu Armen.
Lebet, sterbet, ruhet hier,
ihr verlass'nen Küchlein ihr,
Bleibet –

Wo? –

in Jesu Armen.

61a Evangelist

Und von der sechsten Stunde an war eine
Finsternis über das ganze Land bis zu der
neunten Stunde. Und um die neunte Stunde
schrie Jesus laut und sprach:

Jezus

Eli, Eli, lama asabthani?

Evangelist

Das ist: Mein Gott, mein Gott,
warum hast du mich verlassen?
Etliche aber, die da stunden, da sie das
höreten, sprachen sie:

61b koor (i)

Der rufet dem Elias!

61c Evangelist

Und bald lief einer unter ihnen, nahm einen
Schwamm und füllte ihn mit Essig und
steckte ihn auf ein Rohr und tränkete ihn.
Die andern aber sprachen:

Zie, Jesus heeft zijn handen
naar ons uitgestrekt,
Komt!

Waarheen?

in Jezus' armen
zoekt verlossing, vindt erbarmen,
Zoekt!

Waar?

in Jezus' armen.
Leven, sterven, hier is rust,
verweesde kuikentjes, blijf maar hier.
Blijf

Waar?

in Jezus' armen.

Rond het middaguur viel er duisternis over
het hele land, die drie uur aanhield. Aan het
einde daarvan, in het negende uur, gaf Jezus
een schreeuw en riep luid:

'Eli, Eli, lema sabachtani?'

Dat wil zeggen: 'Mijn God, mijn God,
waarom hebt u mij verlaten?'
Toen de omstanders dat hoorden,
zeiden enkelen van hen:

'Hij roept om Elia!'

Meteen kwam er uit hun midden iemand
toegesneld die een spons pakte en in zure
wijn doopte. Hij stak de spons op een stok
en probeerde hem te laten drinken.
De anderen zeiden:

61d koor (ii)

Halt! laß sehen, ob Elias komme
und ihm helfe?

61e Evangelist

Aber Jesus schree abermal laut und
verschied.

62 koraal

**Wenn ich einmal soll scheiden,
so scheide nicht von mir,
wenn ich den Tod soll leiden,
so tritt du denn herfür!**

**Wenn mir am allerbängsten
wird um das Herze sein,
so reiße mich aus den Ängsten
kraft deiner Angst und Pein!**

63a Evangelist

Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriß
in zwei Stück von oben an bis unten aus. Und
die Felsen zerrissen, und die Erde erbebete,
und die Gräber täten sich auf, und stunden
auf viel Leiber der Heiligen, die da schliefen,
und gingen aus den Gräbern nach seiner
Auferstehung und kamen in die heilige Stadt
und erschienen vielen. Aber der Hauptmann
und die bei ihm waren und bewahren
Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da
geschah, erschrecken sie sehr und sprachen:

63b koor (i, ii)

Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.

63c Evangelist

Und es waren viel Weiber da, die von ferne
zusahen, die da waren nachgefolgt aus
Galiläa und hatten ihm gedient, unter welchen
war Maria Magdalena und Maria, die
Mutter Jacobi und Joses, und die Mutter der
Kinder Zebedäi. Am Abend aber kam ein
reicher Mann von Arimathia, der hieß Joseph,
welcher auch ein Jünger Jesu war, der ging zu
Pilato und bat ihn um den Leichnam Jesu.
Da befahl Pilatus, man sollte ihm ihn geben.

‘Niet doen, laten we eens kijken of Elia hem
komt redden.’

Nog eens schreeuwde Jezus het uit, toen gaf
hij de geest.

**Wanneer ik eens moet heengaan
ga Gij niet van mij heen,
laat mij dan niet alleen gaan
niet in de dood alleen.
Wees in mijn laatste lijden,
mijn doodsangst, mij nabij.
O God, sta mij terzijde,
die lijdt en sterft voor mij.**

Op dat moment scheurde in de tempel het
voorhangsel van boven tot onder in tweeën,
en de aarde beefde en de rotsen spleten.
De graven werden geopend en de lichamen
van veel gestorven heiligen werden tot leven
gewekt; na Jezus' opstanding kwamen ze uit
de graven, gingen de heilige stad binnen en
maakten zich bekend aan een groot aantal
mensen. Toen de centurio en degenen die met
hem Jezus bewaakten de aardbeving voelden
en merkten wat er gebeurde, werden ze door
een hevige angst overvallen en zeiden:

‘Hij was werkelijk Gods Zoon.’

Vele vrouwen, die Jezus vanuit Galilea gevolgd
waren om voor hem te zorgen, stonden van
een afstand toe te kijken. Onder hen bevonden
zich Maria uit Magdala, Maria de moeder
van Jakobus en Josef, en de moeder van de
zonen van Zebedeüs. Toen de avond gevallen
was, arriveerde er een rijke man die uit
Arimatea afkomstig was. Hij heette Josef en
was ook een leerling van Jezus geworden. Hij
meldde zich bij Pilatus en vroeg hem om het
lichaam van Jezus. Hierop gaf Pilatus bevel
het aan hem af te staan.

64 recitatief – bas (i)

Am Abend, da es kühle war, ward Adams
Fallen offenbar; Am Abend drücket ihn
der Heiland nieder. Am Abend kam die
Tauben wieder und trug ein Ölblatt in dem
Munde. O schöne Zeit! O Abendstunde! Der
Friedensschluß ist nun mit Gott gemacht,
denn Jesus hat sein Kreuz vollbracht. Sein
Leichnam kömmt zur Ruh, ach! liebe Seele,
bitte du, geh, lasse dir den toten Jesum schenken,
o heilsames, o köstlichs Angedenken!

65 aria – bas (i)

Mache dich, mein Herze, rein,
ich will Jesum selbst begraben.
Denn er soll nunmehr in mir
für und für
seine süße Ruhe haben.
Welt, geh aus, laß Jesum ein!

66a Evangelist

Und Joseph nahm den Leib und wickelte ihn
in ein rein Leinwand und legte ihn in sein
eigen neu Grab, welches er hatte lassen in
einen Fels hauen, und wälzete einen großen
Stein vor die Tür des Grabes und ging davon.
Es war aber allda Maria Magdalena und die
andere Maria, die satzten sich gegen das
Grab. Des andern Tages, der da folget nach
dem Rüsttage, kamen die Hohenpriester und
Pharisäer sämtlich zu Pilato und sprachen:

66b koor (i, ii)

**Herr, wir haben gedacht, daß dieser Verführer
sprach, da er noch lebete: Ich will nach dreien
Tagen wieder auferstehen. Darum befiehl,
daß man das Grab verwahre bis an den dritten
Tag, auf daß nicht seine Jünger kommen
und stehlen ihn und sagen zu dem Volk: Er ist
auferstanden von den Toten, und werde der
letzte Betrug ärger denn der erste!**

In de koelte van de avondwind kwam Adams
val aan 't licht. In de avond maakt de Heiland
deze ongedaan. In de avond kwam de duif
weerom met in zijn snavel een olijvenblad.
O tijd zo schoon! O avonduur! De vrede met
God is nu hersteld, want Jezus heeft zijn kruis
volbracht. Zijn lichaam komt tot rust, ach,
mijn ziel, kom! ga, ontvang de dode Jezus ten
geschenke,
o heilzame, o kostbare gedachtenis!

Mijn hart, reinig u,
in mij zal Jezus zijn begraven.
Want van nu af aan
zal Hij bij mij voor eeuwig
en in vrede rusten.
Wereld, ga uit van mij, laat Jezus binnen!

Josef nam het lichaam mee, wikkelde het in
zuiver linnen en legde het in het nieuwe rotsgraf
dat hij voor zichzelf had laten uithouwen.
Toen rolde hij een grote steen voor de ingang
van het graf en vertrok. Maria uit Magdala
en de andere Maria bleven achter, ze waren
tegenover het graf gaan zitten. De volgende
dag, dus na de voorbereidingsdag, gingen
de hogepriesters en de Farizeeën samen
naar Pilatus. Ze zeiden tegen hem:

**‘Heer, het schoot ons te binnen dat die
bedrieger, toen hij nog leefde, gezegd heeft:
‘Na drie dagen zal ik uit de dood opstaan.’
Geef u alstublieft bevel om het graf tot de
derde dag te bewaken, anders komen zijn
leerlingen hem heimelijk weghalen en zullen
ze tegen het volk zeggen: ‘Hij is opgestaan
uit de dood,’ en die laatste leugen zal nog
erger zijn dan de eerste.’**

66c Evangelist

Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus

Da habt ihr die Hüter; gehet hin und
verwahret's,
wie ihr's wisset!

Evangelist

Sie gingen hin und verwahreten das Grab mit
Hütern und versiegelten den Stein.

Pilatus antwoordde:

'U kunt bewaking krijgen. Ga nu en regel
het zo goed als u kunt.'

Ze gingen erheen en beveiligden het graf door
het te verzegelen en er bewakers voor
te zetten.

67 recitatief – sopraan, alt, tenor, bas (i) en koor (ii)

Nun ist der Herr zur Ruh gebracht.

Mein Jesu, gute Nacht!

Die Müh ist aus, die unsre Sünden ihm
gemacht.

Mein Jesu, gute Nacht!

O selige Gebeine, seht, wie ich euch mit
Buß und Reu beweine, daß euch mein Fall
in solche Not gebracht!

Mein Jesu, gute Nacht!

Habt lebenslang vor euer Leiden tausend
Dank, daß ihr mein Seelenheil so wert
geacht'.

Mein Jesu, gute Nacht!

Nu is de Heer tot rust gebracht.

Mijn Jezus, goede nacht!

Voorbij is het lijden door onze zonden
Hem aangedaan.

Mijn Jezus, goede nacht!

O edel lichaam, zie mijn tranen, teken van
boete en berouw, dat mijn val in zulk groot
lijden U heeft gebracht!

Mijn Jezus, goede nacht!

Mijn leven lang zij U mijn dank duizendvoud,
dat gij mijn leven van zulk een waarde hebt
geacht.

Mijn Jezus, goede nacht!

68 koor (i, ii)

**Wir setzen uns mit Tränen nieder
und rufen dir im Grabe zu:**

Ruhe sanfte, sanfte ruh!

Ruht, ihr ausgesognen Glieder!

Ruhet sanfte, ruhet wohl!

Euer Grab und Leichenstein

soll dem ängstlichen Gewissen

ein bequemes Ruhekissen

und der Seelen Ruhstatt sein.

**Höchst vergnügt schlummern da
die Augen ein.**

Treurend zitten wij terneer geslagen

en wenden ons tot U in 't graf:

rust nu zacht, rust in vrede!

Rust, moegestreden leden!

Rust nu zacht, rust in vrede!

Uw graf en steen

zullen voor 't angstige geweten

een veilige rustplaats heten

waar de ziel geborgen is.

Geheel in vrede zullen wij daar sterven.

Uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Marc Pantus. Regie: Marc Pantus
Roder Jongenskoor | Nils Giebelhausen (Evangelist) | Berend Eijkhout (Christus) | Kristen Witmer (sopraan)
David van Laar (altus)/Albert Guiñón Fort (altus) | Olivier Kemler (tenor) | Drew Santini (bas)

Marc Pantus Regisseur & artistieke leiding

Marc Pantus studeerde aan de conservatoria van Utrecht en Den Haag bij Udo Reinemann en Meinard Kraak, en aan het Steans Institute for Young Artists in Chicago, waar hij les had van onder andere Thomas Allen, Christa Ludwig, Barbara Bonney, Elisabeth Söderström en Roger Vignoles. Margreet Honig staat hem tegenwoordig bij in zijn vocale ontwikkeling.

Hij trad op met onder andere het Koninklijk Concertgebouworkest, het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Residentie Orkest, Het Nederlands Kamerorkest, het ASKO/Schoenberg Ensemble, het Noord-Nederlands Orkest, de Nederlandse Bachvereniging, The Royal Philharmonic Orchestra en de Bochumer Symphoniker, onder leiding van dirigenten als Ed Spanjaard, Kenneth Montgomery, Reinbert de Leeuw, Paul McCreesh en Jos van Veldhoven.

Als operazanger was Marc actief in uiteenlopende rollen, van Telemanns Pimpinone bij het Combattimento Consort tot de familie-opera Reimsreisje bij De Nationale Opera. Marc werkte mee aan verschillende CD-opnamen, waaronder die van de populaire Nederlandse hertaling van de Matthäus Passion door Jan Rot. In 2013 verscheen zijn eerste solo-cd, gewijd aan werk van Nederlandse componisten op teksten van Heinrich Heine. Bij Opera Zuid zong hij de rol van Bottom in Britten's A Midsummer Nights Dream, en bij het NJO, onder leiding van Antony Hermus, vertolkte hij een indringende Blauwbaard in Bartóks gelijknamige opera. Spraakmakend was de voorstelling Operetta Land bij De Nationale Opera.

Ook als regisseur en vormgever is Marc actief. Zo maakte hij voor Stichting de Dorpsbruiloft en Cappella Amsterdam Svadebka! met op het programma Les Noces en Histoire du Soldat van Strawinsky. Met zijn eigen operagezelschap i piccoli holandesi bracht Marc een serie zeer succesvolle komische barokopera's ten gehore, zoals Terremoto, Farfalletta e Lirone van Francesco Conti, en hij maakte twee opera's rond de figuur van Don Quichot. Voor de Magische Muziekfabriek met de Radio Kamer Philharmonie zong en regisseerde hij de opera El Retablo de Maese Pedro van Manuel de Falla. Ook presenteerde Marc Pantus een eigenzinnige Parsifal-bewerking voor drie zangers, harmonium, piano, synthesizer en basgitaar.

Solisten

Nils Giebelhausen Evangelist

Nils Giebelhausen studeerde zang bij Ulrike Meyer-Krahmer (Münster), Hanno Blaschke (München), Anna Maria Castiglioni (Milaan) en Wilfried Jochens (Hamburg). Masterclasses bij Barbara Schlick en Peter Kooij vulden zijn opleiding aan.

Al op twintigjarige leeftijd was hij prijswinnaar bij het zangconcours van de 'Deutsche Tonkünstlerverband'. In 1998 maakte hij zijn operadebuut in Rimini in A. Draghi's barokopera *La pazienza di Socrate con due mogli*, gedirigeerd door Alan Curtis. In het voorjaar van 2000 nam hij deel aan C. Monteverdi's *Orfeo* als Pastore bij de Bayerische Staatsoper in München. In 2004 zong hij Blifil in F.-A. Philidors opera *Tom Jones* op het oude muziekfestival in Bamberg. Ook is hij in heel Duitsland te horen als oratorium tenor, met een bijzondere interesse voor Bachs oratoria en passies. Concertreizen brachten hem ook naar Italië, Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje, Denemarken, België, Oostenrijk, Nederland, Hongarije, Canada en Japan.

Op het gebied van oude muziek zingt hij regelmatig in muziekensembles zoals het Balthasar Neumann Choir, Trinity Baroque, Himlische Cantorey, het Johann Rosenmüller Ensemble, Chapelle Rhenane en het Orlando di Lasso Ensemble, en werkt samen met dirigenten als Thomas Hengelbrock, Frieder Bernius en Peter Neumann, die hem al voor tal van radio- en cd-opnames hebben uitgenodigd. In seizoen 2019/20 begon een samenwerking met Ton Koopman, met wie hij Bachs *Kerstoratorium* in Linz en in het Wiener Konzerthaus uitvoerde. In december 2020 zong hij het onder leiding van Koopman op het Grafenegg Festival met het Tonkünstler-Orkest. In 2021 volgden uitvoeringen van Bachs *Matthäus-Passion* (aria's) met Koopmans Amsterdam Baroque Orchestra & Choir in Utrecht en op het Bach Festival in Leipzig.

Berend Eijkhout Christus

Berend Eijkhout (1989) is een veelzijdige zanger, die in zijn nog jonge carrière samenwerkt met de meest uiteenlopende gezelschappen. Dit seizoen speelt hij onder andere in een opera over Alma Mahler en maakt hij zijn debuut in het Requiem van Verdi.

Na zijn opleiding aan het Koninklijk Conservatorium, waar hij studeerde bij Frans Fiselier en Gerda van Zelm, zette Berend zijn studie voort bij Nadine Secunde en Peter Lockwood. Tegenwoordig krijgt hij les van Marcel Boone. Berend volgde hiernaast lessen en masterclasses bij Roberta Alexander, Luca Pisaroni, Hans Pieter Herman en Margreet Honig.

Op het operapodium was hij te zien in Mozarts opera's *Die Zauberflöte* (Papageno), *Le Nozze di Figaro* (Il Conte) en *Don Giovanni* (Masetto). Ook speelde hij Pandolfo in *Cendrillon* (Massenet), Ramiro in *L'Heure Espagnole* (Ravel), Plutone in *L'Orfeo* (Monteverdi) en rollen in *Alceste* (Gluck) en *Down in the Valley* (Weill). Daarnaast heeft Berend veel rollen in nieuw gecomponeerde opera's op zijn naam staan, waaronder *All Rise!* en *De Synode* van Jan-Peter de Graaff, *Who's afraid of Orfeo* van Chiel Meijering en *Mariken in de tuin der Lusten* van Calliope Tsoupaki. Dit seizoen is hij onder andere te zien als Gustav Mahler in *De verborgen bladzijde*, een nieuwe opera over Alma Mahler.

Naast traditionele opera doet Berend graag kindervoorstellingen en muziektheater. Bij De Nationale Opera en Opera Zuid is hij regelmatig te gast als Sprinkhaan en Aardworm in *Een Lied voor de Maan* van Mathilde Wantenaar. Verder was hij recent te zien bij Holland Opera in *Odizee* van Anne-Maartje Lemereis, en toerde hij als Papageno in de kindervoorstelling *De Toverfluit*, met teksten en regie van Frank Groothof. Andere recente muziektheatervoorstellingen zijn *Offer*, voor mezzosopraan, bariton, slagwerk en kamerkoor Consensus Vocalis; en *Schok!*, voor twee accordeons, bariton, acteur, kinderkoor en kamerkoor. In beide voorstellingen treedt hij behalve als zanger ook als acteur op. Eerder maakte hij met pianist Jeroen Sarphati en drie andere zangers één voorstelling van Mozart's *Schauspieldirektor* en Salieri's *Prima la Musica e poi le Parole*, en toerde hij met Camerata Trajectina in een theatraal programma over het rampjaar 1672.

Berends uitgebreide concertrepertoire omvat grote werken als Bach's Passies, Weihnachtsoratorium en *Hohe Messe*, Handel's *Messiah*, *Die Schöpfung* en *Die Jahreszeiten* van Haydn, Mozart's *Requiem*, *Ein Deutsches Requiem* van Brahms, Fauré's *Requiem*, Rossini's *Petite Messe Solennelle* en *Paulus en Elias* van Mendelssohn. Hij werkte als solist samen met dirigenten als Daniel Reuss, wijlen Kenneth Montgomery, Ton Koopman, Antony Hermus, Marcus Creed, Jos van Veldhoven en gezelschappen als het Orkest van de Achttiende Eeuw, Concertgebouw Kamerorkest, Pynarello, Nederlands Kamerorkest, Phion, en Cappella Amsterdam.

Als liedzanger zoekt Berend graag naar nieuwe concertvormen. Zo zong hij voor het Grachtenfestival een theatrale liedvoorstelling op het Vuurtoreneiland, voor de kust van Durgerdam, en maakte hij met pianist Daan Boertien en striptekenaar Floor de Goede een interdisciplinaire Schubert-avond. Recent bracht hij met Maurice Lammerts van Bueren *Im trüben Licht*, een liedprogramma met sprookjes en fabels van Franse en Duitse componisten.

Berend is een gewaardeerd vertolker van nieuwe muziek. Recente projecten zijn een CD-opname van Tsoupaki met basklarinetist Fie Schouten, een uitvoering van *That beautiful shore* (Hans Koolmees), voor orgel, kamerkoor en bariton solo, voor de NTR, en de première van xvan

Kris Oelbrandt, voor kamerkoor, cellist Quirine Viersen en bariton solo.

Kristen Witmer

Sopraan

Amerikaans-Koreaanse sopraan Kristen Witmer groeide op in Tokyo, Japan. Al op 8-jarige leeftijd ontdekte zij haar liefde voor zingen en ontving aldaar haar eerste muzikale trainingen. Ondertussen woont ze samen met haar man en 3 kinderen in Nederland en treedt ze wereldwijd op.

In Japan studeerde Kristen klassieke zang aan de Tokyo University of the Art waar ze voor haar afstuderen verschillende prestigieuze prijzen in ontvangst mocht nemen, zoals de Yomiuri New Artist Prize, Akanthas Prize en Douseikai Prize. Ook won ze meerdere prijzen voor concoursen, zoals de Yuai International Lied Wettbeweb, Concours de Melodies Francaise et Japonaise, Japanischer Mozart Musikwettbewerb en Japanischer Schubert Musikwettbewerb. Na haar afstuderen in Tokyo werd Kristen nog geselecteerd voor de prestigieuze Meiji Yasuda Cultural Foundation studiebeurs, waarna ze nog een Master opleiding Oude Muziek volgde aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag.

Kristen zingt een breed repertoire en werkt als solist met gerenommeerde dirigenten waaronder Philippe Herreweghe, Masaaki Suzuki, Masato Suzuki, Jos van Veldhoven, Rudolf Lutz, Fritz Krämer en Joshua Rifkin. Ook werkt ze als solist met ensembles als Collegium Vocale Gent, Nederlandse Bach Vereniging, Bach Collegium Japan, Sette Voci, Vox Luminis, Holland Baroque, La Fenice, Collegium Marianum, The Spirit of gambo, Il Gardellino en Le Concert Lorrain.

Verder zingt ze op vele internationale festivals, waaronder Festival Oude Muziek Utrecht, Salzburg Festival, Berkeley Festival, Boston Early Music Festival, Festival de Saintes, Tbilisi Baroque Festival, DaeJeon Baroque Music Festival en Internationaal Kamermuziek Festival Utrecht waar ze samenwerkte met Janine Jansen.

Recente CD opnames zijn onder andere haar solo CD *Misteri Gloriosi* vol virtuoze 17e eeuwse Venetiaanse muziek met La Fenice (Jean Tübery), en *Membra Jesu Nostri* met Luthers Bach Ensemble (Tymen Jan Bronda).

David van Laar

Altus

Countertenor David van Laar zong als solist bij ensembles als Vox Luminis, het Concertgebouworkest, De Nationale Opera, het Radio Filharmonisch Orkest, Phion, het Orkest van het Oosten, het Luthers Bach Ensemble, Musica Amphion, Berlin, Baroque, Barockorchester Le Chardon, Eik en Linde, Barokopera Amsterdam en The Northern Consort.

David zong in 2025 bij De Nationale Opera de rol van Fyodor in Mousorgski's Boris Godunov, met onder meer het Concertgebouworkest.

Hij was de altsolist bij het live uitgezonden NPO Radio 4 Kerstconcert onder leiding van Klaas Stok, met het Radio Filharmonisch Orkest en Consensus Vocalis. Ook soleerde hij met Barokopera Amsterdam in Frankrijk in 'Purcell Gala; William and Mary'. Een live-registratie van een concert met Vox Luminis werd uitgezonden op tv-zender France 3, waar hij soleerde in het Dixit Dominus van Händel.

Na een bachelor orgel studeerde David zang bij Hanneke de Wit aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen (bachelor en master, beide cum Laude) en aan het Conservatorium van Amsterdam bij Xenia Meijer (master). Tegenwoordig wordt hij gecoacht door Margreet Honig.

David is als zang- en ensembledocent verbonden aan het Prins Claus Conservatorium te Groningen en geeft les aan de solisten van de Roden Girl Choristers.

Albert Guiñón Fort

Altus

Albert Guiñón Fort is een countertenor uit Catalonië, Spanje. Hij studeerde aan het *Conservatori Municipal de Barcelona* en het *Conservatori de Bellaterra*. In Spanje ontving hij meerdere onderscheidingen bij zangconcoursen, waaronder een finaleplaats bij de *Premi BBVA al Talent Musical* en de prijs voor beste zanger onder de 22 jaar tijdens het concours voor jonge zangers in Girona.

Daarnaast was hij vijftien jaar verbonden aan het koor *Orfeo Català* van het Palau de la Música en maakt hij deel uit van het Nationaal Jeugdkoor van Catalonië.

Na het afronden van zijn studie verhuisde hij naar Nederland, waar hij zich in Groningen verder bekwaamt in de bacheloropleiding aan het Prins Claus Conservatorium. In Nederland werkt hij als solist samen met het *Luthers Bach Ensemble* en is hij tevens lid van het kleinkoor van het LBE. Tevens werkt hij met cantatecollectieven zoals *Ewiges Feuer* en *Bach Werkplaats*, met een focus op de uitvoering van cantates van Johann Sebastian Bach. Daarnaast trad hij op als solist bij het barokensemble *Corelli Ensemble of Utrecht*, waarmee hij Vivaldi's *Nisi Dominus* uitvoerde.

Olivier Kemler

Tenor

De jonge Nederlandse tenor Olivier Kemler studeert aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen, waar hij vierdejaars bachelor is bij de docenten Hanneke de Wit en Paul Triepels. Hij begon zijn zangcarrière op zevenjarige leeftijd bij het Roder Jongenskoor in Groningen. Tot zijn vijftiende zong hij als jongenssopraan, waarna hij na zijn stembreuk zijn tenorstem verder ontwikkelde. De tweede helft van zijn derde bachelorjaar studeerde hij aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln, als onderdeel van een Erasmus-uitwisseling bij de Duitse tenor prof. Gideon Poppe.

Olivier wordt regelmatig gevraagd voor tenoraria's in onder meer de Matthäus-Passion van J.S. Bach en de Messiah van G.F. Händel. In december 2025 was hij te horen in Bachs Hohe Messe. Op het operapodium vertolkte hij onder andere de rol van Aeneas in Purcells Dido and Aeneas, in samenwerking met het Luthers Bach Ensemble. Daarnaast zong hij de rollen van Oronte in Händels Alcina en Monostatos in Mozarts Die Zauberflöte.

In 2024 won hij zowel de Eerste Prijs als de Publieksprijs tijdens de regiofinale van het Prinses Christina Concours en zong hij in de Nederlandse Nationale Halve Finale. Afgelopen zomer bereikte hij als jongste deelnemer de finale van het Cesti Alte Musik zangconcours in Innsbruck, dat in het teken stond van barokopera.

In de zomer van 2026 zal hij de rol van Kolja vertolken in de gelijknamige opera van Bob Zimmerman, met een libretto van Arthur Japin. De muzikale leiding is in handen van dirigent Roel Vogel en de regie wordt verzorgd door Jeroen Cardozo.

Naast het zingen heeft Olivier een grote passie voor roeien, en verder beoefent hij ook squash en voetbal.

Drew Santini

Bas

De Canadese bariton Drew Santini speelt opera, oratorium en kamermuziek, en werkt mee aan een breed scala van muzikale projecten. Hoogtepunten van recente seizoenen zijn *8: Metamorphosis* – een dansopera van Nicole Beutler Projects, de rol van William in Philip Glass' *The Fall of the House of Usher* onder Carlo Boccadoro met Opera2Day, Grimbald in Purcells *King Arthur* met Vox Luminis, Händels *Messiah* met Tafelmusik Baroque Orchestra, Bachs *Matthäus-Passion* met het Concertgebouw Kamerorkest, Purcell Odes met Freiburg Baroque Orchestra, *Johannes-Passion* met The English Concert onder Kristian Bezuidenhout en *Weihnachts-Oratorium* met het Residentie Orkest. Drew werkt samen met verschillende van 's werelds meest vooraanstaande barokensembles, met name met de Nederlandse Bachvereniging, waar hij in meer dan 25 werken te horen is op 'All of Bach', een project om het complete oeuvre op te nemen.

Als jonge artiest van Equilibrium trad hij op met Barbara Hannigan bij LAMP in Nova Scotia om William Walton's *Façade* en een nieuw stuk van Gavin Fraser uit te voeren.

Drew is toegewijd aan kamermuziek en zang, en heeft verschillende ensembles mede opgericht, waaronder Damask Vocal Quartet, wiens 2018 album 'O schöne Nacht', met muziek van Brahms en zijn tijdgenoten, won Frankrijk's Choc de Classica-prijs. Hij heeft albums opgenomen met Gli Angeli Genève, La Bande Montréal Baroque, BachPlus, en Oerknal! New Music Collective. Drew is afgestudeerd aan The Juilliard School en Manhattan School of Music, en woont momenteel in Den Haag.

Het Roder Jongenskoor

Het Roder Jongenskoor (1985) is een koor naar Engels voorbeeld, met als repertoire de Anglicaanse koormuziek in breedste zin. Dirigent van het koor is sinds oktober 2022 Jaap de Kok, hij volgde Rintje te Wies op die 16 jaar aan het koor was verbonden.

Het Roder Jongenskoor wordt alom geprezen om de consequente Engelse koorstijl, niet alleen wat betreft grootte en stembezetting, maar ook in de grote aandacht voor de stemkwaliteit van de individuele jongens en jongemannen.

Het Roder Jongenskoor kiest in al zijn facetten voor de muzikale aanpak die bij de Engelse jongenskoren leidt tot hun befaamde hoge uitvoeringsniveau. De jongens werken ieder jaar mee aan verschillende uitvoeringen van de Matthäus Passion van Johan Sebastian Bach. Jongenssolisten verlenen ook regelmatig medewerking aan concerten zoals onlangs aan de Sint Nicolas Cantate van Benjamin Britten.

Omdat jongens niet hun hele leven sopraan blijven is het Roder Jongenskoor altijd op zoek naar nieuwe zangers. Vanaf 6 jaar ben je van harte welkom. Iedere nieuwe pupil start met muziek- en zangles op zijn eigen niveau. Er worden regelmatig open lessen georganiseerd.

Voor meer informatie: www.roderjongenskoor.nl

Joanna Huszcza aanvoerder orkest 1

Violiste Joanna Huszcza is een gepassioneerd kamermusicus, concertmeester en solist, die regelmatig optreedt op een aantal van de bekendste podia en festivals. Ze is afkomstig uit Warschau en woont momenteel in Brussel. Ze voltooide haar masterdiploma aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag in Nederland onder de begeleiding van Enrico Gatti. Gedurende haar studie en professionele carrière heeft ze samengewerkt met enkele van de meest inspirerende persoonlijkheden en pioniers in de wereld van de Oude Muziek en de historische uitvoeringspraktijk zoals Philippe Herreweghe, Ton Koopman, Marcel Ponsoe, Marco Beasley, Enrico Gatti, Philippe Pierlot en Skip Sempe. Ook toerde ze uitgebreid met onder meer Collegium Vocale Gent, Ricercar Consort, De Nederlandse Bachvereniging en Ensemble Aurora.

Deze ervaringen hebben haar ertoe aangezet om haar eigen antwoorden te zoeken en hebben haar geleid tot het vinden van een eigen muzikale context. Ze heeft een bijzondere belangstelling ontwikkeld voor het vocale aspect van het vioolspel als een van de belangrijkste middelen om met haar publiek te communiceren. Ook op andere instrumenten van de vioolfamilie, zoals altviool, violino piccolo en viola d'amore, treedt ze graag op. Kort na haar afstuderen werd Joanna uitgenodigd om vioolles te geven aan de afdeling Oude Muziek van de Muziekacademie in Łódź, Polen. Later werd ze benoemd tot assistente van de vioolklas van Mira Glodeanu aan het Conservatoire Royal de Bruxelles, waar ze sinds 2015 regelmatig lesgeeft. Tegelijkertijd coacht ze op talrijke masterclasses in Europa, Azië en Zuid-Amerika.

Ze werd regelmatig uitgenodigd om orkesten te leiden zoals Il Gardellino, Les Agremens, Les Muffatti, Toujours Mozart Festival Orchestra, Cappella Cracoviensis, Kölner Akademie, Luthers Bach Ensemble en Geneva Camerata. Hoe toegewijd Joanna ook is aan de historische uitvoeringspraktijken, laat ze zich vaak inspireren door een vruchtbare uitwisseling van ideeën die ze op het podium deelt met haar collega's uit verschillende disciplines zoals jazz, hedendaagse, populaire en wereldmuziek en hedendaagse dans. Naast liveoptredens is ze te horen op labels als Alpha, Glossa, Naïve, Arcana en Glossa, Ramée, Et'Cetera, Passacaille, Sony en Deutsche Grammophon.

Haar viool werd in 1689 in Amsterdam gemaakt door Hendrick Jacobs en werd nauwkeurig gerestaureerd tot originele speelconditie dankzij Philippe Poissonniz.

Ivan Iliev aanvoerder orkest 2

Ivan Iliev werd geboren in Pernik, Bulgarije. Na zijn studie aan de Nationale Muziekacademie in Sofia bij Verka Stefanova en Yossif Radionov, leidde zijn interesse in oude muziek hem naar de klas van Lucy van Dael aan het Conservatorium van Amsterdam, waar hij in 2011 afstudeerde. Ivan heeft deelgenomen aan masterclasses door leden van onder andere het Amadeus, Smetana en Bartok kwartet, waardoor zijn belangstelling voor kamermuziek en strijkkwartetrepertoire in het bijzonder, groeide. Hij was lid van het European Union Baroque Orchestra (EUBO), waar hij werkte onder leiding van Lars Ulrik Mortensen, Roy Goodman, Enrico Onofri, Petra Mullejans, Chiara Banchini en Edward Higginbottom. Sinds 2008 is hij lid van Erik Bosgraaf's Ensemble Cordevento, waarmee hij verschillende cd's opnam. In 2016 was Ivan medeoprichter van het Reicha Quartet, dat zich richt op 19-eeuws strijkkwartetrepertoire uitgevoerd op historische instrumenten. Hun debuut-cd (in 2019) bevat een première-opname van Antonin Reicha's Quatuor Scientifique.

Momenteel is Ivan één van de concertmeesters van Valcav Luks' Collegium 1704 (Praag), waarmee hij optrad op festivals als het BachFest Leipzig, Salzburger Festspiele, Chopin en zijn Europa, Prague Spring en het Bach Festival Montreal. In die hoedanigheid werkte hij mee aan cd-opnames met artiesten als Magdalena Kožená, Leila Schayegh en Xenia Löffler. In 2021 verscheen hij als solist in Bachs Brandenburgse concerten nrs. 1 & 4 in een DVD en een documentaire voor de cultuurzender ARTE. Ivan werkt ook regelmatig samen met Ensemble Odyssee, Castello Consort en de Van Swieten Society.

Robert Koolstra continuo (orgel)

Robert Koolstra studeerde orgel en klavecimbel aan het Noord Nederlands Conservatorium en kreeg daarna een studiebeurs voor zijn postgraduate degree aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen. Hij speelde continuo in diverse ensembles en maakte concertreizen naar Europa, Azië en Amerika.

Als solist is hij regelmatig te horen op orgel en klavecimbel. Hij verleende medewerking aan verschillende tv- en radio-opnames.

Als artistiek adviseur en continuospeler is hij verbonden aan het koor en barokorkest van het Luthers Bach Ensemble. Onlangs soleerde hij onder de leiding van Ton Koopman met het Luthers Bach Ensemble in het klavecimbelconcert F-dur van J.S. Bach.

In 2008-2009 was hij hoofdvakdocent en hoofd van de afdeling klassiek aan het conservatorium in Chennai (India) op uitnodiging van dubbele Oscarwinnaar A.R.Rahman. Daarna werkte hij als kamermusicus en docent in Montreal (Canada).

Hij organiseerde klavecimbelfestivals in Groningen waar hij de afgelopen jaren integraal alle Partita's, de Engelse Suites en het Wohltemperiertes Klavier van J.S. Bach uitvoerde. In het voorjaar van 2017 voerde het Luthers Bach Ensemble een nieuwe reconstructie uit van de Markus-Passion van Bach (1744), samengesteld door Robert Koolstra op basis van bestaande cantates van Bach en voorzien van nieuwe, door Koolstra geschreven recitatieven. Als organist is hij verbonden aan de Remonstrantse gemeente in Groningen.

Barokorkest

orkest 1

Joanna Huszcza
Tomoe Badiarova
Sakura Goto
Luca Alfonso Rizzello
Roberto Alonso Álvarez
Hen Goldsobel
Robert Koolstra
William Gough
Hanna Lindeijer
Mario Topper
Pablo Sosa del Rosario
Lorenzo Gabriele

viool 1/aanvoerder
viool 1
viool 2
altviool
violoncello
violone
orgel
fagot
hobo1
hobo 2
traverso 1
traverso 2

orkest 2

Ivan Iliev
Emma Williams
Ryuko Reid
Ivan Saez Schwartz
Isabel Franenberg
Evan Buttar
Eva Harmuthova
Maria Nikolic
Roberto Bando
Jonty Coy - behalve 17 maart
David Westecombe - 17 maart

viool 1
viool 1
viool 2
altviool
altviool
violoncello & gamba
hobo 1 & blokfluit
hobo 2
traverso 1 & blokfluit
traverso 2
traverso 2

Kleinkoor

koor I

Joske van der Hoeven
Antje van der Tak
Kristen Witmer
Albért Guiñon Fort
Eleanor Hyde
David van Laar
Gerben Bos
Joost Hurkmans
Rien van Binnendijk
Henk Timmerman
Drew Santini

sopraan
sopraan, Ancilla
sopraan, Uxor Pilati
alt, Testis II
alt
alt
tenor
tenor, Testis I
bas
bas, Hoge priester, Pilatus, Pontifex II
bas, Judas

koor 2

Sanne Brederoo
Trix Hiemstra
Emma Wilson
Johan van Beijeren
Marieke Bouma
Suzanne de Vries
Gosse van den Berg
Gerard Boukes
Olivier Kemler
Luuk Dijkhuis
Inne Hoekstra
David Moolenaar

sopraan, Ancilla II
sopraan
sopraan
alt
alt
alt
tenor
tenor
tenor
bas, Petrus
bas
bas, Pontifex I

Nils Giebelhausen
Berend Eijkhout

Evangelist
Christus

ripiëno sopranen

Annemarieke Berends
Tirza van Faassen
Harriette Gunnink
Maya Swierstra
Veerle de Wolff
Hester Wouda

Over het Luthers Bach Ensemble

Het Luthers Bach Ensemble werd in 2006 opgericht vanuit de wens meer Bachcantates ten gehore te brengen op basis van de authentieke uitvoeringspraktijk.

In de afgelopen jaren wist het LBE een kern van buitengewoon goede instrumentalisten aan te trekken. Het LBE stelt zich ten doel het publiek te betrekken bij de emotionele rijkdom en intense dramatiek van de barokmuziek, bijvoorbeeld door scenische uitvoeringen. Dat sluit aan bij de opvattingen uit de tijd van Bach dat muziek via de emotie inzicht verschaft in de essentiële aspecten van het leven.

Het LBE is letterlijk en figuurlijk gevestigd in de Lutherse Kerk in Groningen. Het gebouw aan de Haddingestraat heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een belangrijk podium voor kleinere ensembles en kamermuziek. Daarnaast speelt het LBE op verschillende podia in Noord-Nederland, in de rest van Nederland en in Duitsland. De komst van het nieuwe Schnitgerorgel in 2017 is een belangrijke impuls voor muziekuitvoeringen in combinatie met dit orgel, een voor Nederland unieke combinatie.

Het LBE is een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Familieconcert Mattheus-Passie

zaterdag 21 maart

15:00 & 19:00 Pieterskerk Leiden

programma

Edwin Rutten brengt de Mattheus Passie tot leven voor jong en oud.

Hoe laat je kinderen kennismaken met de betoverende muziek van Johann Sebastian Bach? Hoe vertel je ze over het lijdensverhaal van Christus? Edwin Rutten, bekend als 'ome Willem', neemt jong en oud mee op een muzikale reis door de Mattheus Passion in een bijzondere familievoorstelling.

Met zijn meeslepende vertelkunst maakt Rutten de Mattheus toegankelijk én spannend. Christus wordt 'JC', Judas en Maria krijgen een herkenbare rol en de muziek van Bach wordt op een begrijpelijke manier uitgelegd. Waarom gebruikte Bach bepaalde instrumenten? Wat is het verschil tussen een aria, een koraal en een recitatief? Rutten geeft op speelse en doeltreffende wijze antwoord op deze vragen. De officiële Mattheus Passion duurt ruim drie uur, maar in deze uitvoering krijgen kinderen en volwassenen in ruim een uur (70 minuten) een indrukwekkende introductie in de wereld van Bach. Een unieke kans om de pracht van Bachs meesterwerk te ontdekken!

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten en barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda
Het Haags Matrozenkoor | Edwin Rutten, verteller/auteur | Marc Pantus, regie
Lucie Chartin (sopraan) | David van Laar (countertenor) | Nils Giebelhausen (tenor) |
Jitze van der Land (bas)

Noord Nederlands Orkest, muzikaal educatieve ondersteuning

Betoverende barok

zondag 19 april

14:00 Winsinghhof Roden

vrijdag 8 mei

20:00 Museum Helmantel Westeremden

zondag 10 mei

15:30 Anglicaanse Kerk Amsterdam

programma

Laat u meeslepen door de schitterende klanken van Bach, Händel en Telemann tijdens dit betoverende programma van het LBE!

Geniet van Händels sprankelende Concerto Grosso, Bachs iconische Cello Suite nr. 1 en ontroerende aria's van Händel en Telemann, vertolkt door een countertenor en begeleid door het barokorkest van het LBE. Dan volgt een zeldzaam uitgevoerd Concert voor twee orgels & orkest in C en de diep ontroerende altcantate 'Gott soll allein mein Herze haben'. Met een bezetting van countertenor, strijkers, hobo's, orgel & klavecimbel belooft dit een avond of middag vol muzikale pracht te worden.

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (soli & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda
Robert Kuizenga (countertenor)

BETOVERENDE BAROK

HANDEL VERSUS BACH

LUTHERS BACH ENSEMBLE

Robert Kuizenga (countertenor) & barokorkest o.l.v. Tymen Jan Bronda

RODEN	ZO 19 apr 14:00	Winsinghof
WESTERENDEN	VR 8 mei 20:00	Museum Helmantel
AMSTERDAM	ZO 10 mei 15:30	Anglicaanse Kerk

tickets aan de deur of via www.luthersbachensemble.nl

PASSIE VOOR PASEN

JS BACH

CHRIST LAG IN TODESBANDEN BWV4

BYRD | SCHÜTZ | LOTTI | J.L. BACH

KAMERKOOR **TIRANA**

BAROKORKEST O.L.V. TYMEN JAN BRONDA

WILLIAM KNIGHT TENOR - JORIS VAN BAAR BAS

4 APRIL 16.30 VEENHUIZEN KOEPELKERK

6 APRIL 20.00 UITHUIZERMEEDEN MARIAKERK

Tickets aan de deur of op kamerkoortirana.nl

—BROUWERIJ—
MAALLUST

Messiah

Donderdag 17 december

vrijdag 18 december

zaterdag 19 december

zondag 20 december

dinsdag 22 december

19:30 Martinikerk Groningen

19:30 Nieuw Jeruzalemkerk Emmeloord

19:30 Martinikerk Doesburg

15:00 Grote kerk Leeuwarden i.s.m. Appassionata

19.30 Nicolaikerk Appingedam

programma

George Frideric Handel, Messiah HWV 56

uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Viola Blache (sopraan) | Robert Kuizenga (countertenor) | Olivier Kemler (tenor) | David Greco (bas)

Portret van Georg Friedrich Händel uit 1748 door Thomas Hudson (1701–1779)

Wij zoeken Vrienden en Gulle Gevers

Uw steun voor langere tijd is onmisbaar. Willen wij op langere termijn de bewezen kwaliteit behouden en daarnaast die prachtige programma's kunnen uitvoeren, dan kunnen wij dat niet alleen. Is dit wat voor u? Stuur dan een email naar **secretariaat@luthersbachensemble.nl** en wij handelen graag de zakelijke kant voor u af.

U bent al **Vriend** van het LBE vanaf €50 per jaar; u krijgt dan korting op twee kaarten per concert, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij de concerten, een gratis pauzedrankje en programmaboekje. Daarnaast ontvangt u regelmatig een nieuwsbrief en bent u als eerste op de hoogte van aanstaande concerten en ander nieuws over het LBE.

Wordt u **Gulle Gever**? Dat kan vanaf €250,00 per jaar voor een periode van minimaal 5 jaar. U ontvangt 1e rang vrijkaarten (aantal is afhankelijk van uw jaarlijkse bijdrage), korting op kaarten, gereserveerde 1e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij de concerten, een gratis pauzedrankje en programmaboekje.

Daarnaast ontvangt ook u regelmatig een nieuwsbrief en bent u als eerste op de hoogte van aanstaande concerten en ander nieuws over het LBE.

Jaarlijkse bijdrage	Vrijkaarten
€250	2 per jaar
€500	6 per jaar
€1000	2 per concertreeks

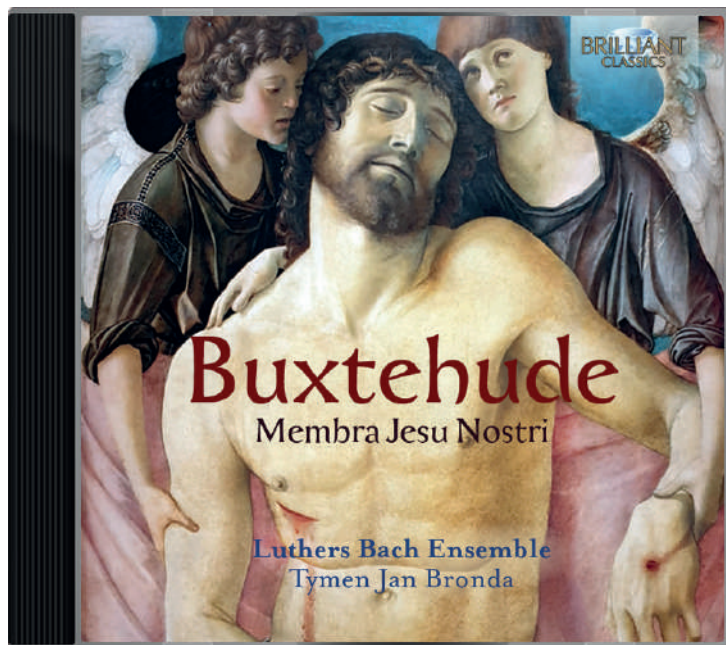
Een periodieke gift leidt tot een groter belastingvoordeel dan een eenmalige gift. Als u minimaal vijf jaar jaarlijks een periodieke gift geeft, is de niet-aftrekbare drempel niet van toepassing en geldt zelfs geen maximum aan uw aftrekbare gift. (Deze gelden wel voor een eenmalige gift.)

U hebt een simpele overeenkomst nodig om beroep te kunnen doen op de belastingvoordelen van een periodieke gift.

WORD VRIEND VAN HET LBE EN SCAN DEZE QR CODE!

Membra Jesu Nostri

Bestel nu Buxtehudes mooiste Passiemuziek!

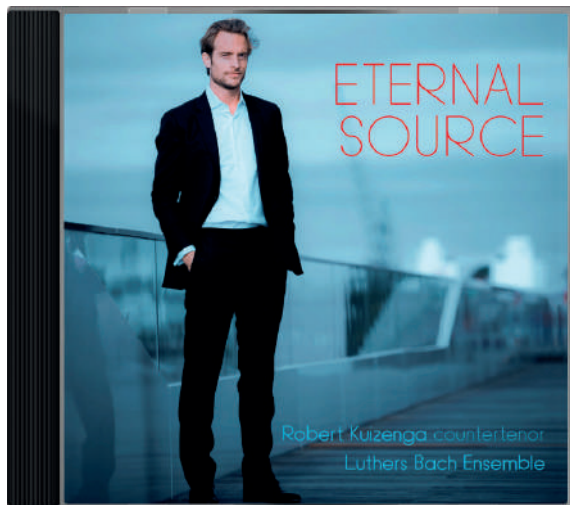
Deze cd is verkrijgbaar tijdens de concerten of te bestellen via: luthersbachensemble.nl
Prijs: € 12,50 (excl. € 2,50 verzendkosten)

Via de website is het album tevens verkrijgbaar in digitaal formaat, als: FLAC 96kHz/24-bit

Of beluister eerst een voorproefje op ons Youtubekanaal

Membra Jesu Nostri - Buxtehude bekendste vocale meesterwerk - werd voor het eerst uitgevoerd in Lübeck in 1680. De volledige titel van het stuk is 'Membra Jesu Nostri Patientis Sanctissima', letterlijk vertaald 'De allerheiligste ledematen van onze Heer Jezus in zijn lijden'. Het stuk bestaat uit zeven cantates die gaan over verschillende delen van het lichaam van de lijdende en stervende Christus aan het kruis: voeten, knieën, handen, zij, borst, hart en hoofd. Deze delen zijn mogelijk uitgekozen omdat er in de Middeleeuwen verschillende tradities waren ontstaan van het aanbidden van delen van Christus' lichaam die verwond waren, variërend van vijf tot zeven wonden. Hart en borst van de stervende Christus zijn volgens de overlevering niet direct verwond (of het moest zijn door geseling, dat als aparte verwonding wordt gezien in sommige tradities), maar wel in overdrachtelijke zin, en hebben bovendien een grote symbolische betekenis in de verschillende tradities van aanbidding van Christus.

Eternal Source

Deze cd is verkrijgbaar tijdens de concerten of te bestellen via de website: luthersbachensemble.nl

Prijs: € 10,- (excl. € 2,50 verzendkosten)

Via de website is het album tevens verkrijgbaar in digitaal formaat, als: FLAC 96kHz/24-bit

DAGBLAD VAN HET NOORDEN

Luthers Bach Ensemble, Robert Kuizenga: *Eternal source*

★★★★☆

Het Luthers Bach Ensemble uit Groningen heeft een cd gemaakt waarop zanger Robert Kuizenga de hoofdrol vervult. De countertenor noemt het album in het tekstboekje 'een ode aan mijn jongenskoor-tijd met Bouwe Dijkstra'. Hij is namelijk muzikaal opgegroeid in het Roder Jongenskoor. *Eternal source* bevat een gevarieerde en kleurrijke verzameling barokmuziek (Handel, Purcell, Bach, Byrd, Telemann, Vivaldi), met fraaie bijdragen van drie LBE-musici: Bruno Fernandes (trompet), Mike Fentross (luit) en artistiek leider Tymen Jan Bronda (spinnet en orgel). Het is toch vooral Kuizenga's prachtige stem die de aandacht trekt. Mannelijke alten willen nog wel eens hard en scherp klinken, maar bij Kuizenga tref je louter soepele zachtheid aan: een zekere breekbaarheid, die de schijn van imperfectie suggereert. Juist de kwetsbaarheid vormt Kuizenga's grote kracht waarmee hij je recht in de ziel treft. Geweldig zanger, prachtig album.

JOB VAN SCHAİK

Drie solocantates van Bach

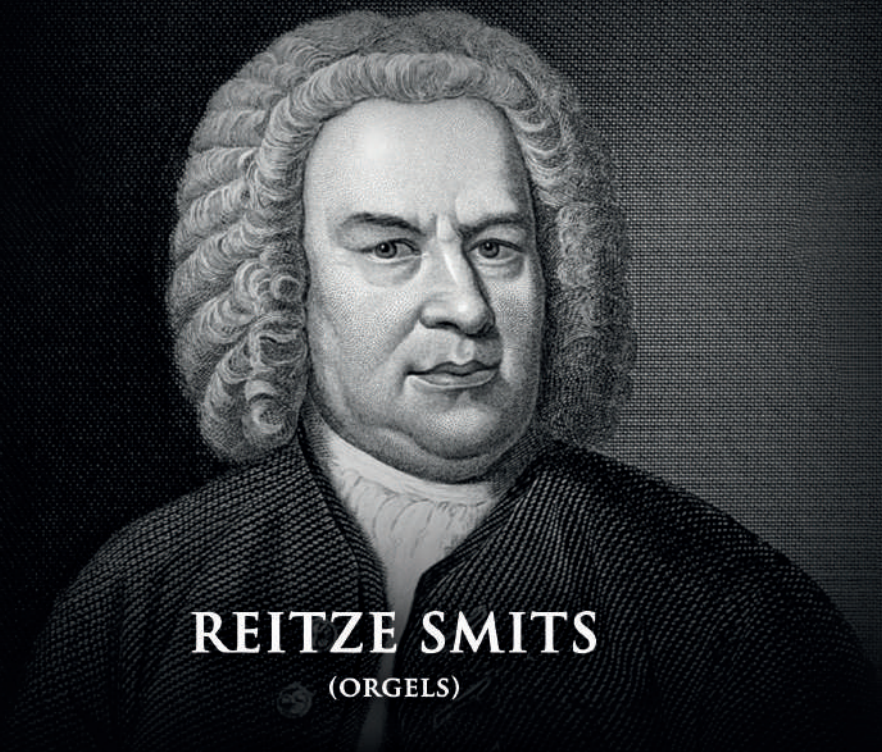

'De muziek van Bach past David Greco als een handschoen. Zijn stem, warm en diep, is ideaal voor de Christuspartijen in Bachs passies. Die diepte komt hier met name tot uiting in de aria 'Schlummert ein, ihr matten Augen' uit cantate (BWV 82) en wordt nog versterkt door het Schnitgerorgel. Dat heeft hier dan wel niet echt een solopartij maar het voegt als continuo-instrument een belangrijke kleur toe aan het klein bezette ensemble.' (Marcel Bijlo in *Klassieke Zaken*)

Deze cd is verkrijgbaar tijdens de concerten of te bestellen via de website: luthersbachensemble.nl
Prijs: € 10,- (excl. € 2,50 verzendkosten)

Via de website is het album tevens verkrijgbaar in digitaal formaat, als: FLAC 96kHz/24-bit

BACHNACHT CONCERT

REITZE SMITS

(ORGELS)

SPEELT JOHANN
SEBASTIAN BACH

VAN PELSTERGASTHUISKERK NAAR LUTHERSE KERK

21 MAART 21:30

WWW.BINNENSTADSKERKEN.NL

Colofon

Floormanagers: Titia Patberg (coördinatie), Adrie de Jong, Annelies Berends, Geetje Hoorntje, Hester de Ruiter, Hilde Mollema, Ite Harm Meerveld, Janneke Olthuis, Janneke Pennink, Jikke Barwegen, Rika Bos, Roelie Karsijns

Podiumcrew: Oege Mollema, Barjan Pennink, Ite Harm Meerveld, Jan Bos, Marcel Wierda, Nick Smit, Simon van der Goot

Coördinatie kassa: Bernard van Reemst

Fotografie: Dasha Vinogradova

Geluidsopnames: Jan Willem van Willigen

Teksten: Ton Kee, Tymen Jan Bronda

Vertaling: Abraham Wierenga, Wim Vroon

Redactie: Agnes de Wit

Ontwerp: Guus van Nunen - gemakpc.nl

Met dank aan: het kassa-en cateringteam en de gastgezinnen

Voor meer informatie en het laatste nieuws, kijk op onze website www.luthersbachensemble.nl

Het LBE is te vinden op sociale media

Stichting LUTHERS BACH ENSEMBLE te Groningen
Postadres p/a Haddingestraat 19a 9711 KB GRONINGEN
e-mailadres info@luthersbachensemble.nl
IBAN NL70INGB0002878593 / BIC INGBNL2A
t.n.v. stichting Luthers Bach Ensemble Groningen
Kamer van Koophandel 02096248 ANBI nr. 65004

Wilt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief? Scan deze QR-code:
Of email naar: secretariaat@luthersbachensemble.nl

Management

Artistic Director (artistiek leider)

Tymen Jan Bronda

info@luthersbachensemble.nl

0031 6 27035682

Managing Director (zakelijk leider)

Erik Verbeek

zakelijkleider@luthersbachensemble.nl

0031 6209882205

Impresario

Luigi Alfredo Orsini

klassiek@tripletagency.nl

Producer: Titia Patberg

producer@luthersbachensemble.nl

0031 6 11148862

Fundraiser: Wilma Seijbel

PR: Monique van Amerongen

Bestuur

Leendert Klaassen (voorzitter)

Jikke Barwegen (secretaris)

Jan van Doorn (financiën)

Titia Siekmans (algemeen bestuurslid)

Heiko Kuipers (algemeen bestuurslid)

Raad van toezicht

Jan Willem van Willigen

Karel Knoll

Jan Hendrik Kuiper

Choir Manager LBE: Gerben Bos

Insipient: Ite-Harm Meerveld

Podium: Oege Mollema (coördinatie)

Familieconcert

vanaf
8 jaar

MATTHEUS PASSIE

J.S. BACH

VOOR KINDEREN EN ANDERE VOLWASSENEN

Verhaal + verteller
Edwin Rutten

Dirigent
Tymen Jan Bronda

Regie
Marc Pantus

Koor
Het Haags Matrozenkoor

LUTHERS BACH ENSEMBLE

IN COPRODUCTIE MET NOORD NEDERLANDS ORKEST EN GRONINGER KERKEN

LEIDEN

ZA 21 MRT 15:00 & 19:00

PIETERSKERK

info & kaarten via luthersbachensemble.nl